

Κατηγορίες της επαναστατικής στρατιωτικής πολιτικής

Διάλεξη που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο των μαθημάτων του Bloc Marxiste-Léniniste στις 3 και 10 Απρίλη 2006

«Αληθεύει ότι ενίοτε στρατιωτικοί, υπερβάλλοντας όσον αφορά τη σχετική μαλθακότητα της νόησης αμελούν να τη χρησιμοποιούν»
Στρατηγός Σαρλ ντε Γκολ, 1936

«Η μελέτη των βιβλίων είναι ένας τρόπος μάθησης: η εφαρμογή αυτών που μάθαμε είναι ένας άλλος σημαντικότερος. (...) Η βασική μας μέθοδος είναι να μαθαίνουμε να πολεμάμε πολεμώντας».
Μάο Τσε Τουνγκ, 1936

[1. Εισαγωγή]

Αγαπητοί σύντροφοι,

Ο Λουδοβίκος 14^{ος} ζήτησε να χαραχτεί στα κανόνια του: «ο έσχατος λόγος των βασιλέων». Κάθε σχέδιο κοινωνικής επανάστασης θα πρέπει να περιμένει την ανάκυψη του ζητήματος της ένοπλης σύγκρουσης με τις δυνάμεις της εξουσίας και της αντίδρασης. Η αναβολή αυτού του ερωτήματος, λέγοντας ότι «δεν έχει έρθει ακόμα ο καιρός» της ένοπλης σύγκρουσης, προτάσσει επιλογές (πολιτικές, στρατηγικές, οργανωτικές) που ενέχουν τον κίνδυνο, όταν «θα έχει έρθει ο καιρός» της ένοπλης σύγκρουσης, να καταστήσουν τις επαναστατικές δυνάμεις μαλθακές και ευάλωτες, να τους δώσουν εντελώς ανεπαρκή χαρακτηριστικά και τέλος να τις οδηγήσουν στην ήττα.

Οι επαναστατικές, υποτίθεται, οργανώσεις που αρνούνται να επεξεργαστούν μια στρατιωτική πολιτική πριν τεθεί στην πράξη το ζήτημα της σύγκρουσης, δεν αποτελούν επαναστατικές δυνάμεις. Συμπεριφέρονται εκ προοιμίου σαν νεκροθάφτες της επανάστασης, επιστάτες σταδίων και νεκροταφείων¹.

Το θέμα αυτής της διάλεξης είναι λοιπόν η επαναστατική στρατιωτική πολιτική την οποία μπορούμε να ορίσουμε ως την ανάλυση, την προετοιμασία και την αξιοποίηση των μέσων των ένοπλων δυνάμεων στην υπηρεσία του σκοπού της επανάστασης.

Το ζήτημα της επαναστατικής στρατιωτικής πολιτικής επανέρχεται στην επικαιρότητα. Είτε μέσω της μελέτης των μακρόχρονων λαϊκών πολέμων που καθοδηγούνται από κόμματα μαρξιστικού-λενινιστικού-μαοϊκού τύπου (Περου, Νεπάλ, Ινδία και αλλού), είτε μέσω της επαναξιολόγησης των εμπειριών του αντάρτικου πόλης των τελευταίων τριάντα ετών στις ιμπεριαλιστικές μητροπόλεις, είτε ακόμα και μέσω άλλων οδών, οι συζητήσεις σχετικά με την επαναστατική στρατιωτική πολιτική υφίστανται μια ισχυρή αναγέννηση. Ακόμα και αν οι θέσεις που προκύπτουν από αυτές τις συζητήσεις διαφέρουν πολύ μεταξύ τους (από τη *sine variatur* επαναβεβαίωση των λενινιστικών και τριτοδιεθνιστικών εξεγερσιακών αρχών μέχρι την πλήρη υιοθέτηση των πρόσφατων εμπειριών στις υποτελείς χώρες), η αναβίωση του ενδιαφέροντος για το ζήτημα της επαναστατικής στρατιωτικής πολιτικής είναι απαραίτητη και ωφέλιμη.

¹ Στη δεξιά παρέκκλιση, που απορρίπτει την επικαιρότητα μιας στρατηγικής σκέψης, που αποκαλύπτει (και ολοκληρώνεται παράγοντας) μια μετάβαση από την επαναστατική πάλη στην πιο κοινότοπη θέση αντιπολίτευσης, αντιστοιχεί μια αριστερή παρέκκλιση που απορρίπτει την αρχή μιας εκ των προτέρων στρατηγικής σκέψης. Αυτή η παρέκκλιση είναι αυτό που κάνουν οι αναρχικές, οι μιλιταριστικές, οι υποκειμενιστικές και άλλες επαναστατικές δυνάμεις ισχυριζόμενες ότι η στρατηγική σκέψη έχει ως αποτέλεσμα τη «διαίρεση» των επαναστατών που μόνο η πράξη μπορεί να ενώσει. Στη χρυσή εποχή του φοκισμού, κάποιοι διατείνονταν ακόμα ότι η στρατηγική σκέψη ήταν μια «μπουρζουάδικη ενασχόληση».

Η επαναστατική στρατιωτική σκέψη παραμένει ωστόσο φτωχή. Οι προτάσεις της είναι τα νόθα προϊόντα μεθόδων ιστορικών (βασισμένων στην εμπειρία, η οποία στηρίζεται στα ιστορικά προηγούμενα, με όλους τους κινδύνους του δογματισμού και του συντηρητισμού που ενέχει αυτό) και φιλοσοφικών (βασισμένων στη θεωρία, η οποία λειτουργεί με τον παραγωγικό συλλογισμό, με όλου τους κινδύνους υποκειμενισμού που ενέχει αυτό) που εφαρμόζονται χωρίς καμία μεθοδολογική ή επιστημολογική επιφύλαξη.

Αυτό το πιστοποιεί, άλλωστε, η εννοιολογική θολούρα στο πλαίσιο της οποίας, για παράδειγμα, οι έννοιες της «στρατηγικής», της «στρατιωτικής πολιτικής», της «στρατιωτικής θεωρίας», του «στρατιωτικού δόγματος» χρησιμοποιούνται αδιακρίτως και ως εναλλάξιμες. Αυτή η θολή αντίληψη επιτρέπει, μέσω της κατάχρησης της γλώσσας, την πραγματική πολιτική χειραγώγηση, όπως την είδαμε αναλύοντας το έγγραφο του (n)PCI (Νέο Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας) στην προηγούμενη συζήτησή μας.

Αυτή η διάλεξη δεν πραγματεύεται τι *πρέπει να είναι* η επαναστατική στρατιωτική πολιτική σήμερα. Επιθυμεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για να βοηθήσει σε μια εις βάθος, μεθοδική, επιστημονική επεξεργασία μιας επαναστατικής στρατιωτικής πολιτικής.

Τα όρια αυτής της διάλεξης είναι εξόφθαλμα. Δεν είναι προσδεμένη σε κάποια συγκεκριμένη γραμμή, αλλά επιστρέφει σε ένα πεδίο όπου οι κατηγορίες εξαρτώνται από αναλύσεις και πολιτικοθεωρητικές επιλογές. Η παλιά συζήτηση για την ύπαρξη ή μη μιας προλεταριακής στρατιωτικής επιστήμης αναδεικνύει αυτή τη δυσκολία². Μεταξύ της αριστερής παρέκκλισης, που αρνείται εξολοκλήρου την αξιοπιστία του συνόλου της επιστήμης του πολέμου η οποία έχει παραχθεί υπό το αστικό καθεστώς, και της δεξιάς παρέκκλισης, που μιμείται δουλοπρεπώς την στρατιωτική αστική σκέψη, υπάρχει μια λεπτή γραμμή που δεν έχει ακόμα αναδειχθεί.

Από την άλλη πλευρά, από τη στιγμή που δεν σκοπεύει να είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης στρατηγικής σκέψης, δηλαδή μια συγκεκριμένη ανάλυση μιας συγκεκριμένης κατάστασης, ούτε συνδέεται με μια πολιτική πρακτική, το έργο του ομιλητή περιορίζεται στον σχολαστικισμό. Αλλά στον βαθμό που αυτή η διάλεξη συνιστά ένα εργαλείο, αυτό που θα την αποκαθάρει από στοιχεία ταξινομήσεων που δεν αφορούν παρά τη νομενκλατούρα είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αξιοποιηθεί. Όπως έλεγε ο Maurice Biraud, στην ταινία *Ένα ταξί για το Τομπρούκ*, «ένας άξεστος που προχωρά πάει πιο μακριά από δύο διανοούμενους που κάθονται».

Σύμφωνοι; Πάμε...

[2. Αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικοί παράγοντες]

Η πρώτη σκέψη σχετικά με την επαναστατική στρατιωτική πολιτική θα πρέπει να αφορά τα εγγενή της όρια. Γνωρίζουμε ότι τα αντεπαναστατικά επιτελεία άνετα εμπνέονται από τις απόψεις του συνταγματάρχη Trinquier περί ανατροπής. Αλλά αυτές οι απόψεις είναι χονδροειδώς αντιδιαλεκτικές και υποθέτουν ότι η επανάσταση είναι αποτέλεσμα συνομωσίας που οργανώνεται από δύο κατηγορίες ατόμων, τους «δρώντες» της ανατροπής και τις «μάζες» που χειραγωγούνται από τους δρώντες. Οι επαναστατικές κρίσεις ξεκινούν, σύμφωνα με τον Trinquier, από τη στιγμή που τις αποφασίζει το παράνομο επιτελείο: αυτό τότε δείχνει τα χαρτιά του.

Ωστόσο, οι επαναστατικές κρίσεις ξεκίνησαν από την σύμπτωση αντικειμενικών και υποκειμενικών παραγόντων. Είναι σύνηθες οι επαναστατικές δυνάμεις να εκπλήσσονται μπροστά στις εξελίξεις των γεγονότων, όπως στην περίπτωση της κρίσης του 1905 που εξέπληξε ένα μπολσεβίκικο κόμμα χωρίς στρατιωτικό μηχανισμό, στην περίπτωση της κρίσης του 1917 (γνωρίζουμε πως ο Λένιν έπρεπε να παλέψει μέσα στο κόμμα –ιδίως εναντίον των Ζηνόβιεφ και Κάμενεφ– για την πορεία προς την εξέγερση), όπως το εύρος της επιτυχίας της μάχης της Σάντα Κλάρα (Σεπτέμβρης-Δεκέμβρης 1959) εξέπληξε τους αντάρτες του Κάστρο, όπως και η γενική εξέγερση στη Μανάγουα τον Ιούλιο του 1979. Η προετοιμασία και η δράση του Κόμματος είναι αναπόσπαστα στοιχεία στη νίκη της επανάστασης, αλλά δεν αρκούν ποτέ για να εξηγήσουν το επαναστατικό φαινόμενο. Μια επανάσταση είναι κατά πρώτο λόγο η έκφραση των εγγενών αντιφάσεων στην κοινωνία. Γι' αυτό, σύμφωνα με τον Λένιν, καμία εξέγερση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εάν οι άρχουσες τάξεις δεν βρίσκονται υπό οξεία πολιτική κρίση, ανίκανες να κυβερνήσουν όπως πριν, και εάν οι καταπιεζόμενες τάξεις δεν ωθηθούν στην εξέγερση λόγω της εξαθλίωσης των

² Η συζήτηση αρχικά έφερε σε αντίθεση τον Τρότσκι με τον Στάλιν και τον Βοροσίλοφ, το 1918, και μετά με τον Φρουνζέ, το 1921.

συνθηκών ύπαρξής τους. Η αποτυχία των αντεπαναστατικών ανατρεπτικών πολέμων δείχνει τη σημασία των κοινωνικοϊστορικών συνθηκών (αποτυχία δεδομένου ότι δεν κατάφεραν ποτέ να καταστήσουν την αντεπανάσταση εξουσία με τα μέσα του «λαϊκού» πολέμου, ακόμα και αν έπαιξαν τον ρόλο τους στην καταστροφή της οικονομίας της Νικαράγουας ή της Μοζαμβίκης).

[3. Το στρατιωτικό δόγμα]

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται στο Κόμμα³ αφορά το *στρατιωτικό του δόγμα*. Το στρατιωτικό δόγμα είναι η έκφραση των απόψεων που έχουν γίνει δεκτές από το Κόμμα όσον αφορά την πολιτική εκτίμηση των προβλημάτων που προκύπτουν στον προς διεξαγωγή πόλεμο, τη στάση του Κόμματος απέναντι σε αυτόν, την αποφασιστικότητα του, την οργάνωση και την προετοιμασία των δυνάμεων, τις επιλογές στρατηγικής και μεθόδου. Είναι, σύμφωνα με την ορολογία του Κλαούζεβιτς, το *σχέδιο πολέμου* του.

Το στρατιωτικό δόγμα είναι λοιπόν συμπληρωματικό της κοινωνικοϊστορικής συγκυρίας. Αφού επιβίωσαν από τη ναζιστική εισβολή, τα ευρωπαϊκά Κ.Κ. «διαμορφώθηκαν» από ένα δόγμα ταξικής πάλης «εσωτερικό» (εθνικό), από το οποίο παρήγαγαν μια προλεταριακή εξεγερσιακή στρατηγική, δηλαδή ένα Κόμμα κατά κύριο λόγο νόμιμο, στηριζόμενο όμως σε έναν παράνομο στρατιωτικό μηχανισμό. Αυτή η ανεπαρκής διάταξη για τις νέες συνθήκες σήμανε μεγάλες αρχικές απώλειες (το Κ.Κ. Βελγίου έμεινε χωρίς ηγεσία με την επιχείρηση «Sonnewende»), και τα Κ.Κ. από τότε σύρθηκαν στον αυτοσχεδιασμό μιας πρακτικής παρατεταμένου λαϊκού πολέμου⁴.

Το στρατιωτικό δόγμα του Κόμματος μπορεί να οριστεί μέσω των απαντήσεων στα ακόλουθα ερωτήματα:

Α) Ποιος είναι (και θα είναι) ο εχθρός;

Αυτός προϋποθέτει όχι μόνο μια ανάλυση του κράτους και των δυνάμεών του, αλλά επίσης μια ταξική ανάλυση της κοινωνίας (για τον ορισμό των πιθανών στάσεων των ενδιαμέσων τάξεων), μια ανάλυση της διεθνούς κατάστασης (για τον υπολογισμό της στήριξης που μπορεί να ελπίζει το κράτος ότι θα λάβει από την ιμπεριαλιστική αστική τάξη ή για τις προσκείμενες δυνάμεις που θα έρθουν να βοηθήσουν στο στρατόπεδο της επανάστασης), κ.λπ.

Β) Ποια είναι (και θα είναι) η φύση του επερχόμενου πολέμου;

Πρόκειται άμεσα για μια «καθαρή» ταξική πάλη σε μια μάχη μέχρι εσχάτων μεταξύ προλεταριάτου και αστικής τάξης; Πρόκειται για μια πάλη που συνδέει τους ταξικούς με τους εθνικούς παράγοντες; Και στην περίπτωση αυτή, υπάρχει διαδικασία που ενώνει τους δύο παράγοντες ή δύο διακριτά στάδια (ένα στάδιο εθνικής απελευθέρωσης, που δεν έχει άλλο στόχο από την αποχώρηση των κατοχικών δυνάμεων, και ένα κοινωνικό στάδιο, που θα αφορά την εξουδετέρωση των αντιδραστικών δυνάμεων); Πρόκειται για μια πάλη που συνδέει ένα δημοκρατικό στάδιο με ένα στάδιο προλεταριακής επανάστασης; Και στην περίπτωση αυτή, υπάρχει κάποια διαδικασία που αναβάλλεται ή υπάρχουν δύο διακριτά στάδια (ένα στάδιο κατά το οποίο οι προλεταριακές δυνάμεις μπορούν να υπολογίζουν στο πέρασμα ευρέων στρωμάτων των μεσαίων τάξεων στο στρατόπεδο της επανάστασης και ένα στάδιο κατά το οποίο το προλεταριάτο θα παλέψει μόνο του για την εγκαθίδρυση της δικτατορίας του);

Γ) Ποιοι θα είναι οι σκοποί και ποια τα καθήκοντα που θα προκύπτουν για τις ένοπλες δυνάμεις;

³ Το ερώτημα εάν η ύπαρξη ενός ταξικού Κόμματος είναι απαραίτητη για την κοινωνική επανάσταση είναι ουσιαστικό αλλά ξεφεύγει κατά πολύ από το πλαίσιο αυτής της διάλεξης. Όπως ξεφεύγει από το πλαίσιο και το ερώτημα, εξίσου ουσιαστικό, στην περίπτωση που κρίνουμε αναγκαίο το Κόμμα για την κοινωνική επανάσταση, εάν η ίδρυση του Κόμματος είναι προαπαιτούμενη κατά το ξεκίνημα της ένοπλης σύγκρουσης. Χρησιμοποιώ εδώ τον όρο «Κόμμα» χάρην ευκολίας, αλλά θα μπορούσαμε να το εκλάβουμε, αν προτιμούμε, ως «δύναμη», «οργάνωση», «κίνημα», κ.λπ..

⁴ Οι επιτυχίες των Κ.Κ. σε αυτό τον νέο δρόμο είναι αξιοσημείωτες: κατάφεραν να οργανώσουν στρατιωτικά μεγάλες μάζες παρά την άγρια καταστολή. Αυτό που περιορίζει τα μαθήματα αυτής της εμπειρίας για το μέλλον είναι ότι τα Κ.Κ. δεν προέτασαν την κοινωνική επανάσταση αλλά την εθνική απελευθέρωση: εξαιτίας αυτού ενσωματώθηκαν σε αυτά μεγάλα μικροαστικά και αγροτικά στρώματα που θα ήταν εχθρικά προς ένα πρόγραμμα δικτατορίας του προλεταριάτου.

Η εξουδετέρωση των εχθρικών ένοπλων δυνάμεων; Η απαγορευτική αύξηση του ανθρώπινου και υλικού κόστους του πολέμου για τον εχθρό; Ο συνδυασμός αυτών των καθηκόντων (για παράδειγμα: εξουδετέρωση των ένοπλων δυνάμεων της ντόπιας αστικής τάξης και αποτροπή πιθανών επεμβάσεων, καθιστώντας πολύ υψηλό το κόστος του πολέμου γι' αυτές); Ο περιορισμός της ένοπλης δράσης στα εθνικά σύνορα ή η ενσωμάτωσή της σε μια περιφερειακή στρατηγική; Κ.λπ..

Δ) Ποιες είναι (και θα είναι) αρχικά οι απαιτούμενες ένοπλες δυνάμεις και ποια τα οργανωτικά και τεχνικά σχέδια που θα πρέπει να εφαρμοστούν για την επίτευξη αυτού του σταδίου; Ποιες θα είναι οι απαιτούμενες ένοπλες δυνάμεις στα τελικά στάδια του πολέμου, ποιες οι στρατιωτικές, οργανωτικές και τεχνικές εξελίξεις, ποιον τρόπο λειτουργίας θα αναζητήσουν;

Δεν πρόκειται μόνο για τη σημασία των δυνάμεων αυτών αλλά και για τη φύση τους —πολιτοφυλακές (εργατών ή/και αγροτών) και/ή απλές μονάδες— και τη σχέση τους με το Κόμμα — οργανική ενότητα του πολιτικού και του στρατιωτικού ή διαχωρισμός (σχετικός) του ένοπλου βραχίονα, για παράδειγμα με τη μορφή ενός κόκκινου στρατού.

Ε) Πώς πρέπει να προετοιμαστεί το Κόμμα;

Αυτό τόσο από την πλευρά της εσωτερικής του οργάνωσης (παρανομία, επιλογή τρόπων λειτουργίας σχετικά με την δημοκρατία και την πειθαρχία, στρατιωτικοποίηση ενός κομματιού στελεχών και αγωνιστών, εσωτερική κατάτμηση, δημιουργία μηχανισμού ασφαλείας και πληροφοριών ad hoc, κ.λπ.) όσο και από την πλευρά των δεσμών του με την τάξη (τοποθέτηση των αγωνιστών στις μαζικές οργανώσεις, για παράδειγμα), από την πλευρά της συγκέντρωσης των μέσων, κ.λπ.

ΣΤ) Ποια θα είναι η στρατηγική και ποιες οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιούνται για την διεξαγωγή και την νίκη αυτού του πολέμου;

Αντάρτικο; Εξέγερση; Πραξικόπημα; κ.λπ. Αυτό προϋποθέτει μια ανάλυση της σχέσης των πολιτικοστρατιωτικών δυνάμεων (αντικειμενικοί και υποκειμενικοί παράγοντες, όπως η αγωνιστική θέληση). Προϋποθέτει επίσης μια ανάλυση του αντίκτυπου των γεωγραφικών, οικονομικών, κοινωνικών δεδομένων, κ.λπ., στις πιθανότητες που θα έχουν οι υπάρχουσες δυνάμεις να μετακινούνται, να χτυπούν, να πληροφορούνται, να κρύβονται, να συσπειρώνονται, να διασπείρονται, να υπαναχωρούν, να επικοινωνούν, κ.λπ.

[4. Η στρατιωτική ανάπτυξη]

Το στρατιωτικό δόγμα του Κόμματος είναι ο άξονας της *στρατιωτικής ανάπτυξης*, η οποία περικλείει το σύνολο των διαστάσεων που συμβάλλουν στη στρατιωτική του δύναμη:

Α) Οργανωτική διάσταση

— Στην περίπτωση της στρατηγικής επιλογής ενός «μαχόμενου Κόμματος», ενός «πολιτικοστρατιωτικού Κόμματος»⁵ ή ενός «στρατιωτικοποιημένου Κόμματος»⁶, είναι η σκέψη σχετικά με τη διάταξη των κομματικών δομών ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται και στο πολιτικό και στο στρατιωτικό έργο.

— Στην περίπτωση της στρατηγικής επιλογής ενός Κόμματος το οποίο καθοδηγεί μια συγκεκριμένη στρατιωτική δύναμη⁷ (το έμβρυο ενός Κόκκινου Στρατού), είναι η δημιουργία μιας τέτοιας συγκεκριμένης δομής, ή τουλάχιστον η σκέψη πάνω στο πώς θα έπρεπε να είναι όσο και η προετοιμασία της δημιουργίας της (επιλογή στελεχών, κ.λπ.).

— Σε κάθε περίπτωση, αφορά το πέρασμα του Κόμματος στην παρανομία ή την προετοιμασία του πέρασματος, την εκπαίδευση των στελεχών στην παράνομη δουλειά, τη δημιουργία παράνομου μηχανισμού (καταλύματα, έγγραφα, επικοινωνίες), την υιοθέτηση μέτρων ασφαλείας (εσωτερική κατάτμηση, κ.λπ.).

⁵ Υποθέσεις τις οποίες υποστηρίζουν δυνάμεις του ευρωπαϊκού μαχόμενου κομμουνιστικού ρεύματος.

⁶ Υπόθεση την οποία υποστηρίζει ένα κομμάτι του μαρξιστικού-λενινιστικού-μαοϊκού ρεύματος.

⁷ Υπόθεση την οποία υποστηρίζουν άλλα κομμουνιστικά ρεύματα.

Β) Στρατιωτική διάσταση

Συγκέντρωση των στρατιωτικών μέσων (όπλα, εξοπλισμοί) που θεωρούνται απαραίτητα ή επιθυμητά από το στρατιωτικό δόγμα και/ή επιλογή σχεδίων, μεθόδων και συνεργασιών που θα επιτρέψουν τη συγκέντρωση των μέσων για την επερχόμενη στιγμή⁸ (παράδειγμα: σχέδιο επίθεσης οδοφράγματος). Γενική εισαγωγή των στελεχών στα στρατιωτικά ζητήματα και εκπαίδευση των ειδικά στρατιωτικών στελεχών.

Γ) Διοικητική και οικονομική διάσταση

Συγκέντρωση των οικονομικών και διοικητικών μέσων (χρήματα, κατάλυμα, οχήματα, μέσα επικοινωνίας, παραποίησης εγγράφων, κ.λπ.) που θεωρούνται απαραίτητα ή επιθυμητά από το στρατιωτικό δόγμα και/ή επιλογή σχεδίων, μεθόδων και συνεργασιών που θα επιτρέψουν τη συγκέντρωση των στρατιωτικών μέσων για την επερχόμενη στιγμή.

Δ) Πολιτική διάσταση

Εφαρμογή του προγράμματος της πολιτικής προετοιμασίας των αγωνιστών και των στελεχών του Κόμματος στον πόλεμο, όπως απαιτείται ή επιθυμείται από το στρατιωτικό δόγμα.

Ε) Επιστημονική και τεχνική διάσταση

Συγκέντρωση των επιστημονικών και τεχνικών μέσων που απαιτούνται και/ή που είναι προσβάσιμα (για την παραγωγή όπλων, απαραίτητου εξοπλισμού μάχης και παρανομίας, την υποκλοπή των επικοινωνιών του αντιπάλου και την προστασία των δικών του επικοινωνιών, κ.λπ.) που θεωρούνται απαραίτητα ή επιθυμητά από το στρατιωτικό δόγμα ή εφαρμογή των σχεδίων και των μεθόδων που θα επιτρέψουν την απόκτηση τέτοιων μέσων την επερχόμενη στιγμή. Εκπαίδευση των στελεχών.

ΣΤ) Ιδεολογική και ηθική διάσταση

Εφαρμογή της ιδεολογικής και ηθικής προετοιμασίας των αγωνιστών, των ευνοϊκά διακείμενων μαζών και γενικά των μαζών στον πόλεμο, όπως απαιτείται ή επιθυμείται από το στρατιωτικό δόγμα. Επίσης, η ανάπτυξη αλληλεγγύης με τους φυλακισμένους επαναστάτες, για παράδειγμα, μπορεί να παίξει ρόλο στην ιδεολογική μάχη υπέρ της ένοπλης σύγκρουσης.

Ζ) Τρόποι λειτουργίας από την άποψη της πειθαρχίας και της δημοκρατίας

Εφαρμογή των τρόπων λειτουργίας από την άποψη της πειθαρχίας και της δημοκρατίας, όπως απαιτείται ή επιθυμείται από το στρατιωτικό δόγμα. Για παράδειγμα, η επιλογή από τους βιετναμέζους κομμουνιστές, κατά τα χρόνια της Αντίστασης, του συστήματος των «τριών μεγάλων δημοκρατιών» που τους επέτρεψε να αναπτύξουν την πρωτοβουλία, τον δυναμισμό και τις δημιουργικές ιδιότητες των στελεχών και των μαχητών, να ενισχύσουν τη συνοχή και την αλληλεγγύη των ένοπλων δυνάμεων και να αυξήσουν την ικανότητά τους για μάχη:

— Πολιτική δημοκρατία: στις οργανώσεις βάσης, να οργανώνουν συχνές δημοκρατικές συνεδριάσεις, συνελεύσεις στρατιωτικών ώστε να επιτρέπεται στους μαχητές όπως και στα στελέχη να λένε τις απόψεις τους σχετικά με ζητήματα μάχης, τη δουλειά της διαφώτισης, τη μελέτη και τη ζωή της οργάνωσης. Τα στελέχη έχουν το δικαίωμα να ασκούν κριτική στους μαχητές, αλλά και οι μαχητές να ασκούν κριτική στα στελέχη.

— Στρατιωτική δημοκρατία: στη μάχη όπως και στην διαφώτιση (εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες), να οργανώνονται δημοκρατικές συνεδριάσεις για την ενημέρωση όλων σχετικά με το επιχειρησιακό σχέδιο, την ανάδειξη πρωτοβουλιών, και να ερευνώνται από κοινού τα μέσα ξεπεράσματος των δυσκολιών ώστε να φέρεται σε πέρας το έργο που έχει ανατεθεί⁹.

⁸ Η επερχόμενη στιγμή δεν σημαίνει ότι είναι μια στιγμή *επιλογής*: μπορεί να επιβληθεί με πρωτοβουλία του αντιπάλου, όπως το ναζιστικό πραξικόπημα, το 1933, το οποίο απέτρεψε την εξέγερση που είχε προετοιμάσει το KPD.

⁹ Στους στρατούς της αστικής τάξης, ο στρατιώτης έχει δικαίωμα να πληροφορείται μόνο τα απολύτως απαραίτητα για την ολοκλήρωση της αποστολής του. Υπακούει στις εντολές γιατί οφείλει να το κάνει. Ο Murat δεν παιδεύονταν να δώσει εξηγήσεις στους Ουσάρους του. Τους φώναζε: «*Κατεύθυνση: η κωλοτροπιίδα μου!*» και τους οδηγούσε στον στόχο

— Οικονομική δημοκρατία: οι μαχητές όπως και τα στελέχη έχουν εξίσου το δικαίωμα να λαμβάνουν μέρος στη διαχείριση και τη βελτίωση της υλικής ζωής στο πλαίσιο ενός συστήματος «ανοιχτού βιβλίου».

Οι επαναστατικές ένοπλες δυνάμεις εφαρμόζουν γενικά το καθεστώς της *αυστηρής πειθαρχίας κατόπιν ελεύθερης συναίνεσης*. Η πειθαρχία κατόπιν ελεύθερης συναίνεσης, η οποία έχει δημιουργηθεί στη βάση της πολιτικής συνείδησης των στελεχών και των μαχητών, συντηρείται ουσιαστικά από τις μεθόδους της διαρκούς εκπαίδευσης και της αδιάκοπης πειθούς, χάρη στις οποίες όλοι τη σέβονται από μόνοι τους και αλληλοβοηθούνται για την τήρησή της. Αυστηρή πειθαρχία σημαίνει ότι όλα τα μέλη του στρατού χωρίς εξαιρέσεις, τα στελέχη και οι μαχητές, οι ανώτεροι και οι υφιστάμενοι, συμμορφώνονται με αυτήν αυστηρά και ότι κανένας δεν μπορεί να την παραβαίνει.

Η δημοκρατία και η πειθαρχία πρέπει να υπηρετούν την ενδυνάμωση της στρατιωτικής ισχύος των επαναστατικών δυνάμεων. Από αυτή την άποψη, η διάκριση μεταξύ δημοκρατίας και «δημοκρατισμού» είναι στοιχειώδης. Η δημοκρατία ενδυναμώνει την στρατιωτική ισχύ, ενώ ο δημοκρατισμός την αποδυναμώνει¹⁰.

[5. Η επιστήμη του πολέμου]

Η επεξεργασία του στρατιωτικού δόγματος του Κόμματος πραγματοποιείται με τη βοήθεια της *επιστήμης του πολέμου*, που είναι ένα ενιαίο σύστημα γνώσης το οποίο περιλαμβάνει τις υλικές και ψυχολογικές πλευρές της μάχης. Το περιεχόμενό της οργανώνεται γύρω από δύο θεμελιώδεις νόμους:

A) Την υποταγή του πολέμου στους πολιτικούς σκοπούς.

B) Την εξάρτηση της έκβασης μιας σύγκρουσης από τους συσχετισμούς της στρατιωτικής (αριθμός και ποιότητα –θάρος, πειθαρχία και αυτοπειθαρχία, κίνητρο, διαφώτιση των μαχητών, ποιότητα και ποσότητα του πολεμικού υλικού, ικανότητα και χαρακτήρας της διοίκησης, κ.λπ.), πολιτικής, ηθικής, τεχνικής, οικονομικής ισχύος.

Η επιστήμη του πολέμου υποδιαιρείται σε τέσσερα κεφάλαια:

A) Τη μελέτη του πολέμου, που περιλαμβάνει την ιστορία των πολέμων (και ειδικά αυτών που μας αφορούν, των εμφύλιων και επαναστατικών πολέμων).

B) Τους *νόμους του πολέμου*, για να γνωρίζουμε κάποιες αρχές των οποίων η εφαρμογή είναι απαραίτητη σε κάθε επίπεδο (στρατηγικής, τακτικής, κ.λπ.) και τους κανόνες των οποίων η εφαρμογή, αν και πάντα επιθυμητή, δεν είναι πάντα δυνατή στις συνθήκες που τους καθιστούν ρεαλιστικά παραγωγικούς¹¹. Να γνωρίζουμε:

— Την αρχή της *αναλογίας σκοπών και μέσων*.

— Την αρχή της *ελευθερίας της δράσης* που απαιτεί την οργάνωση του συστήματος των δυνάμεων με τέτοιο τρόπο ώστε να ακολουθεί τους σκοπούς χωρίς να δίνει ευκαιρίες στους σκοπούς του εχθρού και να απαιτεί κάποιους κανόνες, όπως τη συγκέντρωση δυνάμεων (που επιτρέπει τη δέσμευσή τους στη μάχη καθώς εξελίσσονται οι ανάγκες), την ασφάλεια (διαρκή έρευνα για την πληροφόρηση για τον εχθρό, παθητικά και ενεργητικά μέτρα ασφαλείας, κ.λπ.), το κίνητρο, την κινητικότητα, την απόκρυψη των προθέσεων από τον εχθρό, την αποτροπή αντιδράσεων του εχθρού, τη δημιουργία εφεδρειών, κ.λπ.

— Την αρχή της *οικονομίας δυνάμεων* (ή αλλιώς η μέγιστη αξιοποίηση των μέσων με την ενεργητική και ευφυή εφαρμογή όλων των δυνάμεων), που απαιτεί κι αυτή κάποιους κανόνες όπως: τη συγκέντρωση του μέγιστου αριθμού των μέσων εκεί όπου βρίσκεται το πιο σημαντικό διακύβευμα, κάνοντας οικονομία στα δευτερεύοντα

τους...

¹⁰ Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος δίνει πολλά παραδείγματα για τις καταστροφικές επιπτώσεις του «δημοκρατισμού». Έτσι, στις μάχες του Alto del León και του Somosierra τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1936, οι πολιτοφυλακές αρνούσαν να ξεκινήσουν επίθεση πριν αυτή ψηφιστεί με ανάταση χειρός... Οι πολιτοφυλακές υπερτερούσαν σε αριθμό, κίνητρο, υλικό και θέση, και παρόλα αυτά ηττήθηκαν σφόδρα από τις τακτικές μονάδες που διοικούσαν οι φασίστες αξιωματικοί. Το ζήτημα του «δημοκρατισμού» βρίσκεται στο κέντρο της επίθεσης του Λιν Πιάο ενάντια στον στρατηγό Χο Λονγκ κατά την Πολιτιστική Επανάσταση.

¹¹ Ως εκ τούτου, για παράδειγμα, το *πρώτο βήμα* γίνεται μόνο αν έχουμε τα μέσα για να το διαφυλάξουμε. Η Κομμούνια του Παρισιού έκανε το πρώτο βήμα εναντίον των Βερσαλλιών, αλλά στην πρώτη απάντησή αποδείχτηκε ότι δεν είχε τα μέσα να το διαφυλάξει. Ομοίως, ο *αιφνιδισμός* δεν έχει νόημα αν δεν μπορούμε να τον εκμεταλλευτούμε, κ.λπ.

μέτωπα¹², το μέγιστο της έντασης κατά την αξιοποίηση των δυνάμεων, τη συνεργασία όλων των μέσων για την αύξηση της αντίστοιχης αποτελεσματικότητάς τους, την επιλογή της στιγμής, την επιλογή του μέρους, τον αιφνιδιασμό (στρατηγική, τακτική, τεχνική μέσω της χρήσης νέων μέσων ή την πρωτότυπη και απρόβλεπτη χρήση παλιών μέσων), την ταχύτητα (που παρατείνει την επίδραση του αιφνιδιασμού και εγγυάται την ελευθερία της δράσης), τη συνέχιση των προσπαθειών, την εκμετάλλευση της μη προετοιμασίας του εχθρού, κ.λπ.

Γ) Τις θεωρητικές βάσεις της προετοιμασίας του Κόμματος για πόλεμο.

Δ) Την τέχνη του πολέμου.

[6. Η τέχνη του πολέμου]

Σε αντίθεση με την επιστήμη του πολέμου, της οποίας αποτελεί μέρος, η *τέχνη του πολέμου* δεν είναι ένα σύστημα αυστηρών γνώσεων των φαινομένων και των νόμων τους. Στον βαθμό που είναι μια συγκεκριμένη δραστηριότητα (και όχι θεωρητική), η τέχνη του πολέμου δεν συνάντησε ποτέ δύο πανομοιότυπες συνθήκες: ούτε τα μέσα ούτε ο εχθρός ούτε το στρατόπεδο ούτε οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες είναι ποτέ οι ίδιες. Από την άλλη πλευρά, ο πόλεμος δεν είναι μόνο μια σύγκρουση υλικών δυνάμεων, είναι επίσης μια σύγκρουση θελήσεων, ηθικών δυνάμεων που συχνά τροποποιούν με ριζοσπαστικό τρόπο την αξία των υλικών δυνάμεων.

Τα κύρια μέρη της τέχνης του πολέμου είναι:

A) Η στρατηγική

B) Η επιχειρησιακή τέχνη

Γ) Η τακτική (ή καλύτερα οι τακτικές)

Δ) Η διοίκηση (σχετικά με την κίνηση, την ανάπαυση και τις προμήθειες των ένοπλων δυνάμεων).

E) Το οργανικό μέρος (σχετικά με την οργάνωση και την προετοιμασία του υλικού και του ανθρώπινου δυναμικού).

Η τέχνη του πολέμου διέπεται από αυτά τα διαφορετικά επίπεδα σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα (στην επίγνωση, για παράδειγμα, της σημασίας των εφεδρειών σε επίπεδο τακτικής, όπου η μάχη εξελίσσεται συχνά με τη μορφή μιας αλληλουχίας συγκρούσεων, ενώ αντιθέτως το επίπεδο στρατηγικής απαιτεί τον αυστηρό σεβασμό της οικονομίας δυνάμεων, δηλαδή την πλήρη αξιοποίησή τους όπου αποφασιστεί).

[7. Η στρατηγική]

Η *στρατηγική* αποτελείται από την εφαρμογή των ιδεών και των συστάσεων του στρατιωτικού δόγματος. Για να το κάνει αυτό, συγκεντρώνει τα στρατιωτικά και μη στρατιωτικά προβλήματα, μετατρέπει τη *στρατιωτική δύναμη* του Κόμματος (ποσοτική αντίληψη) σε *στρατιωτική ισχύ* (δυναμική αντίληψη, που δεν ποσοτικοποιείται) και υπερβαίνει το στρατιωτικό δόγμα με την εκκίνηση της μάχης.

Ως εκ τούτου, η στρατηγική περιλαμβάνει:

A) Για τον ορισμό: την καλή χρήση των μαχών για τους σκοπούς του πολέμου.

B) Για τη θεμελίωση: τη θέληση του καλύτερου, ταχύτερου και χαμηλότερου κόστους αποτελέσματος μέσω ενός εξορθολογισμού της δύναμης – η στρατηγική υπόκειται επομένως στον νόμο της ελάχιστης δράσης.

¹² Η οικουμενικότητα της αρχής της *οικονομίας δυνάμεων* θεμελιώνει τη στρατηγική αξία του αντάρτικου. Το αντάρτικο (και ακόμα περισσότερο το αντάρτικο πόλης σε σχέση με το αντάρτικο της υπαίθρου) επιτρέπει την μέγιστη αξιοποίηση ανίσχυρων δυνάμεων και αναγκάζει τον εχθρό να διασπείρει αμέτρητες δυνάμεις σε λειτουργίες επιτήρησης των πιθανών στόχων – δηλαδή να εγκαταλείψει αυτή την αρχή. Αν όμως το αντάρτικο έχει εξ ορισμού το πλεονέκτημα της αρχής της *οικονομίας δυνάμεων*, αυτή η αρχή μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται συνειδητά από τις αντάρτικες δυνάμεις κατά την τοποθέτηση και την αξιοποίησή τους. Όταν η εξέγερση (ή το «πραξικόπημα») συγκεντρώνει τις συνθήκες του απαιτούμενου αιφνιδιασμού, επωφελείται επίσης από αυτή την αρχή που δείχνει ότι ασθενείς μεν δυνάμεις, αλλά σοφά αξιοποιημένες, αποδιοργανώνουν έναν αριθμητικά ισχυρότερο εχθρό. Οι εξεγερσιακές δυνάμεις καταλαμβάνουν συγκεκριμένα μέρη, αλλά αφήνουν προσωρινά άλλα στα χέρια των αντιπάλων, εστιάζοντας σε σημεία και στις κρίσιμες στιγμές της πάλης, ενώ ο έκπληκτος αντίπαλος έχει ένα μέρος των δυνάμεών του ανενεργό, κ.λπ. Η αρχή της *οικονομίας δυνάμεων* έχει ωστόσο τα όριά της. Δεν επαρκεί για να καλύψει όλες τις δυσαναλογίες δυνάμεων.

Δ) Για τα μέσα: οι νικηφόρες επιχειρήσεις (που έχουν γίνει δυνατές χάρη στην ακρίβεια της στρατηγικής ανάλυσης και έχουν πραγματοποιηθεί χάρη στη δεξιότητα των επαναστατικών δυνάμεων, της επιχειρησιακής τέχνης και της τακτικής) καθώς και η στρατιωτική, πολιτική (προπαγάνδα, κ.λπ.) και οργανωτική (ένταξη νέων μαχητών, κ.λπ.) εκμετάλλευσή τους.

Ε) Για τις αρχές: η σημασία (απόλυτη) της ανωτερότητας στα κρίσιμα σημεία (δεν μπορούμε «να υπερασπιστούμε τα πάντα» ούτε «να επιτεθούμε στα πάντα»), η σημασία (σχετική) του αιφνιδιασμού και της δεξιοτεχνίας, η αναλογία των σκοπών με τα μέσα και τα εμπόδια.

ΣΤ) Για τον σκοπό: οι στόχοι που οφείλουν να οδηγήσουν στην ειρήνη, δηλαδή, στο πλαίσιο του επαναστατικού πολέμου, να καταβάλουν τη θέληση του εχθρού για μάχη.

Τίποτα δεν υποδηλώνει τη σύμπτωση μέσου και σκοπού. Κάθε νικηφόρα επιχείρηση δεν είναι υποχρεωτικά ομοιογενής πάνω στο στρατηγικό σχέδιο (μπορεί να οδηγήσει, για παράδειγμα, σε μια κλιμάκωση που το επαναστατικό στρατόπεδο δεν είναι έτοιμο να διαχειριστεί – μια ξένη επέμβαση, για παράδειγμα). Είναι η στρατηγική ανάλυση που καθορίζει ποιες επιχειρήσεις πρέπει να διεξαχθούν και σε ποιο πλαίσιο.

Επιπλέον των αρχών και των κανόνων της τέχνης του πολέμου, της οποίας η στρατηγική αποτελεί συστατικό μέρος, η στρατηγική ανάλυση θεμελιώνεται σε ένα δικό της πεδίο που περιλαμβάνει:

Α) Τους νόμους που διέπουν τον πόλεμο. Ήδη έχουν αναφερθεί, είναι αντικειμενικοί και εφαρμόζονται ατόφιοι και στα δυο αντίπαλα στρατόπεδα.

Β) Οι παράγοντες της φύσης του πολέμου προς διεξαγωγή, η κατανομή των δυνάμεων (κοινωνικών, στρατιωτικών, πολιτικών, κ.λπ. τρεχουσών όσο και δυνητικών, και από την άποψη της ποιότητας όσο και της ποσότητας), οι προοπτικές διάρκειας, έντασης και εύρους, οι πιθανότητες εξωτερικής επέμβασης (εχθρών ή φίλων), οι γεωγραφικές και κοινωνικές συνθήκες, κ.λπ..

Γ) Η προετοιμασία του Κόμματος για τον πόλεμο.

Δ) Η υλική και τεχνική βάση (στρατιωτικά μέσα, τεχνικές, πληροφορίες, στελέχη, δυναμικό, επιστημονικό δυναμικό).

Ε) Η διοίκηση των δυνάμεων.

ΣΤ) Οι πιθανές επιλογές του εχθρού, δεδομένου ότι ο στρατηγικός τομέας είναι το πεδίο δράσης-αντίδρασης μεταξύ των αντιπάλων.

Στη βάση αυτή, η στρατηγική ανάλυση θα περιλαμβάνει:

Α) Έναν στενό υπολογισμό της λήψης του ρίσκου. Δηλαδή, κυρίως την πρόβλεψη των ποιοτικών ελιγμών της αντεπανάστασης (βασανισμοί, παράνομες εκτελέσεις, κ.λπ.) που θα προκληθούν από τις επαναστατικές εξελίξεις.

Β) Μια τέλεια εναρμόνιση και στήριξη μεταξύ των επιχειρήσεων και του πολιτικοστρατιωτικού σκοπού (για παράδειγμα, να μην υπάρχει αντίδραση για λόγους κύρους).

Γ) Την προετοιμασία μιας θέσης αναδίπλωσης.

Δ) Αποφασιστικότητα από τη στιγμή της εκκίνησης της δράσης.

Ε) Ελαστικότητα στα μέσα για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων εξελίξεων.

[8. Οι γενικές αρχές της επαναστατικής στρατηγικής]

Ποιες είναι οι γενικές αρχές της επαναστατικής στρατηγικής; Μπορούμε να μετρήσουμε πέντε:

Α) Θεμελιώνεται στην προτεραιότητα του πολιτικού έναντι του στρατιωτικού (δεν αφορά απλώς τη γενική αρχή της υπαγωγής των στρατιωτικών επιλογών στους πολιτικούς στόχους, αλλά και τη γενική προτεραιότητα του πολιτικού. Για το λόγο αυτό, η πολιτική εκπαίδευση των επαναστατών είναι πιο σημαντική από την στρατιωτική τους εκπαίδευση, ο πολιτικοϊδεολογικός αντίκτυπος μιας επιχείρησης μπορεί να βασιστεί στην επίδραση που έχει στη σχέση των υλικών δυνάμεων, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις μπορεί να αναβληθεί, αλλά η πολιτική δουλειά ποτέ, κ.λπ.).

Β) Θεμελιώνεται στην προτεραιότητα του ανθρώπου έναντι της ύλης¹³.

Γ) Θεμελιώνεται στην προτεραιότητα του εσωτερικού (αυτού που συμβαίνει στη χώρα, αυτού που συμβαίνει στην τάξη) έναντι του εξωτερικού.

Δ) Μεριμνά μόνιμα για τους δεσμούς με τις λαϊκές μάζες.

Ε) Όποια κι αν είναι η βασική μορφή πάλης (εξέγερση, αντάρτικο πόλης, κ.λπ.), χρησιμοποιεί και όλες τις άλλες μορφές πάλης. Τη μαζική πάλη (απεργίες, διαδηλώσεις), το αντάρτικο, τον κλασικό πόλεμο, το σαμποτάζ, τη νόμιμη πάλη, την ψυχολογική πάλη, τον μυστικό πόλεμο, την τρομοκρατία και τα εξεγερσιακά κινήματα.

ΣΤ) Σκοπός της είναι η πλήρης καταστροφή των ένοπλων δυνάμεων του εχθρού. Ο επαναστατικός πόλεμος είναι ένας πόλεμος εξουδετέρωσης που δεν μπορεί να αναχθεί σε μια συναλλαγή με τον εχθρό κατά τη διάρκεια ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων, όπως μπορεί να συμβεί σε άλλου είδους πολέμους.

[9. Οι κύριες επαναστατικές στρατηγικές]

Για να γίνουμε λίγο πιο συγκεκριμένοι, θα κάνουμε μια σύντομη επισκόπηση των κυριότερων επαναστατικών στρατηγικών που έτυχαν θεωρητικής επεξεργασίας μετά την είσοδο του προλεταριάτου στη σκηνή της ιστορίας. Έχω καταγράψει έντεκα, αλλά η λίστα μου είναι λίγο αυθαίρετη: μπορεί κανείς να υποδιαιρέσει ορισμένες κατηγορίες για να δημιουργήσει νέες..

1) Η μπλανκιστική εξεγερσιακή στρατηγική.

Η πιο ολοκληρωμένη μορφή αυτής της στρατηγικής είναι η μπλανκιστική, που έτυχε θεωρητικής επεξεργασίας στο *Instructions pour une prise d'arme*¹⁴. Μια μικρή ομάδα ένοπλων συνωμοτών (μεταξύ 500 και 800 στην περίπτωση του κινήματος της 12^{ης} Μάη 1839) χτυπά όταν πιστεύει ότι ο λαός είναι υποκειμενικά έτοιμος για εξέγερση, δρώντας στη θέση του ανοργάνωτου προλεταριάτου: αρπάζουν οπλοστάσια και μοιράζουν τα όπλα, χτυπούν στην καρδιά της πολιτικής εξουσίας και των κατασταλτικών δυνάμεων (επίθεση στην Αστυνομική Διεύθυνση), παράγουν ένα συστηματικό σχέδιο οδοφραγμάτων και οργανώνουν τις μάζες που συστρατεύονται στην εξέγερση. Στο επίπεδο της τακτικής, ο Μπλανκί προέτασε την τακτική των οδοφραγμάτων, την οποία ορθά επέκρινε ο Ένγκελς. Η παθητική τακτική των οδοφραγμάτων, την οποία ακολούθησε το επαναστατικό προλεταριάτο μέχρι το 1848, είχε ως μόνη πιθανότητα νίκης μια μαζική άρνηση υπακοής από τη μεριά των στρατιωτών των αστικών ενόπλων δυνάμεων, δηλαδή την αυτομόλησή τους στο στρατόπεδο της εξέγερσης.

2) Η στρατηγική της εξεγερσιακής γενικής απεργίας

Κληρονομιά (ρητή ή όχι) των θέσεων του Μπακούνιν, ο οποίος απέβλεπε στην κατάργηση του κράτους με μία και μόνη συλλογική δράση, κατά προτίμηση μια γενική απεργία, η εξέγερση αυτή βασίζεται στον αυθορμητισμό των μαζών. Σύμφωνα με αυτή τη στρατηγική, η εξεγερσιακή γενική απεργία θα ξεσπάσει όταν οι μάζες θα είναι υποκειμενικά έτοιμες και όταν αυτές οι υποκειμενικές προδιαθέσεις θα επιτρέψουν να λυθούν εύκολα τα συλλογικά ζητήματα (στρατιωτικά, οργανωτικά) χάρη στην επαναστατική δημιουργικότητα των μαζών. Η στρατηγική αυτή ποντάρει επίσης σε μια ευρεία κατάρρευση της αστικής εξουσίας, πάντα χάρη στις υποκειμενικές προδιαθέσεις των μαζών (μαζικές λιποταξίες στο στράτευμα, κ.λπ.). Η στρατηγική αυτή επαναπροτάθηκε κατά τον μεσοπόλεμο από το ρεύμα του επαναστατικού συνδικαλισμού, και βλέπουμε αναβιώσεις της στους «αυθορμητιστές μαοϊστές» και στην μπορντγκιστική άκρα αριστερά.

¹³ Στον Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό της Κίνας, αυτές οι θέσεις διακηρύσσονταν στο σύστημα των «τεσσάρων προτεραιοτήτων»: προτεραιότητα του ανθρώπου έναντι της ύλης, της πολιτικής δουλειάς έναντι των άλλων δραστηριοτήτων, της ιδεολογικής δουλειάς έναντι των άλλων διαστάσεων της πολιτικής δουλειάς, των ζωντανών ιδεών έναντι των ιδεών των βιβλίων (στην ιδεολογική δουλειά).

¹⁴ Ο τρόπος με τον οποίο αντικρούει ο Λένιν τις κατηγορίες για «μπλανκισμό» δεν πρέπει να συγκαλύψει το γεγονός ότι το μπλανκιστικό «πέραςμα στα όπλα» είναι το ενδιάμεσο στάδιο ανάμεσα στην μπαμπεφική συνωμοσία και τη λενινιστική εξέγερση. Το επίθετο «μπλανκιστικός» με το οποίο έλουζαν τον Λένιν ο Πλεχάνοφ και ο Μαρτόφ δεν είχε παρά μόνο μακρινή σχέση με τον αυθεντικό μπλανκισμό. Στο πολιτικό λεξιλόγιο της εποχής, σήμαινε την υποστήριξη της συνωμοσίας αντί της δράσης των μαζών.

3) Η στρατηγική του τρομοκράτη-υπόδειγμα

Εφαρμόστηκε από ένα ρεύμα του αναρχικού κινήματος και από τους Ρώσους ποπουλιστές. Βασίζεται είτε στην ατομική πρακτική είτε σε μι μυστική οργάνωση – και σε κάθε περίπτωση είναι αποκομμένη από κάθε οργανικό δεσμό με τις μάζες. Ο μόνος δεσμός τους με της μάζες είναι το παράδειγμα των πράξεών τους ή της στάσης των αγωνιστών τους απέναντι στην καταστολή και, τελικά, μερικές διακηρύξεις. Η τρομοκρατική στρατηγική κατάφερε να πλήξει την αντίδραση στην καρδιά της, να προκαλέσει τρόπο στον εχθρό και θαυμασμό στις μάζες, ποτέ όμως δεν κατάφερε να μετατρέψει αυτούς τους παράγοντες σε δυνάμεις ικανές να ανατρέψουν ένα καθεστώς. Εξ όσων γνωρίζουμε, η στρατηγική αυτή έχει να επιδείξει ιστορικά μόνο αποτυχίες: τα επαναστατικά στρώματα των μαζών δεν «αφυπνίζονται» χωρίς οργάνωση.

4) Η λενινιστική-κομμουνιστική εξεγερσιακή στρατηγική

Εφαρμόστηκε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 1917 και στη συνέχεια έτυχε εντατικής θεωρητικής επεξεργασίας (ιδίως στο συλλογικό έργο με υπογραφή Neuberger και τίτλο *Η ένοπλη εξέγερση*) και τέθηκε στον σχεδιασμό των κομμουνιστικών κομμάτων τις δεκαετίες του 1920 και του 1930. Ενσωματώνει και συστηματοποιεί τις αναλύσεις των Μαρξ και Ένγκελς (και τα διδάγματα εμπειριών όπως αυτές του 1905) αποδίδοντας κεντρικό ρόλο στο Κόμμα πρωτοπορίας που επιδίδεται στη συνένωση στοιχείων αναγκαίων για την επαναστατική επιτυχία (ανύψωση της επαναστατικής συνείδησης των μαζών, πολιτική και στρατιωτική οργάνωση των μαζών, ιδίως με τη δημιουργία μιας κόκκινης φρουράς, εκπαίδευση και εξοπλισμό ομάδων κρούσης και χρήση τους στη θέση της τακτικής των οδοφραγμάτων, δημιουργία μείζονος εξεγερσιακής κατάστασης, επεξεργασία σχεδίων μάχης, επιλογή της στιγμής της κλιμάκωσης, κ.λπ.). Η στρατηγική αυτή γνώρισε μεγάλες αποτυχίες στη Γερμανία (1923), στην Κίνα (1927), στην Αστουρία (1934), στη Βραζιλία (1935) και αλλού.

5) Η στρατηγική του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου

Περιλαμβάνει τρεις φάσεις: μια φάση αντάρτικου, αμυντική από στρατηγικής άποψης (αλλά πολύ δραστήρια από τακτικής άποψης, με συνεχείς πρωτοβουλίες)· μια φάση στρατηγικής ισορροπίας· και μια φάση επιθετική από στρατηγικής άποψης, όπου οι επαναστατικές δυνάμεις είναι σε θέση να διεξάγουν πόλεμο κινήσεων και (επικουρικά) πόλεμο θέσεων. Οι ιδιαίτερες αρχές του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου ορίστηκαν από τον Μάο Τσε Τουνγκ ως εξής:

- Πρώτα επίθεση στις διασπασμένες και απομονωμένες εχθρικές δυνάμεις, έπειτα και στον κύριο όγκο τους.
- Αρχικά εδραίωση των απελευθερωμένων ζωνών στην ύπαιθρο, περικύκλωση των πόλεων από την ύπαιθρο και κυρίευση πρώτα των μικρών και μετά των μεγάλων πόλεων. *D'abord établir des zones libérées dans les campagnes, encercler les villes par les campagnes, s'emparer d'abord des petites villes, ensuite des grandes.*
- Διασφάλιση μεγάλης αριθμητικής ανωτερότητας στη μάχη (η στρατηγική είναι μάχη ένας εναντίον δέκα, η τακτική δέκα εναντίον ενός)¹⁵.
- Διασφάλιση υψηλού επιπέδου πολιτικής συνείδησης των μαχητών, ώστε να υπερτερούν σε αντοχή, θάρρος και πνεύμα αυτοθυσίας.
- Διασφάλιση της υποστήριξης του λαού, επαγρύπνηση για τον σεβασμό των συμφερόντων του.
- Διασφάλιση της αυτομόλησης των αιχμαλώτων του εχθρού στο επαναστατικό στρατόπεδο.
- Αξιοποίηση του χρόνου ανάμεσα στις μάχες για ανασύνταξη, εκπαίδευση και μόρφωση.

Η στρατηγική αυτή κέρδισε στη Γιουγκοσλαβία, την Αλβανία, την Κίνα και την Ινδοκίνα, αλλά γνώρισε και μεγάλες αποτυχίες, ιδίως στην Ελλάδα (1945-1949) και τη Μαλαισία (1948-1960).

6) Η στρατηγική του κινήματος

¹⁵ Την αρχή αυτή επεξεργάστηκε θεωρητικά ο Μάο Τσε Τουνγκ στο Για τον παρατεταμένο πόλεμο και ο Ζου Ντε στο Για το αντι-ιαπωνικό αντάρτικο. Αλλά ο Τζιαπ και το σύνολο της ηγεσίας των Βιετμίνχ δεν την ενέκριναν, και εν πάση περιπτώσει τη θεωρούσαν ακατάλληλη για την κατάσταση στο Βιετνάμ. Το περιορισμένο δυναμικό των Βιετμίνχ τους οδήγησε συχνά να μάχονται με το δυναμικό της κλίμακας της τακτικής· ο αιφνιδιασμός, η καλύτερη γνώση του εδάφους και η επιχειρησιακή ποιότητα των μαχητών (προετοιμασία για πραγματική μάχη και επαναστατικός ηρωισμός) θεωρήθηκε ότι θα αρκούσαν για να κάνουν τη διαφορά.

Θεμελιώνεται σε σχέση δυνάμεων εξαιρετικά ευνοϊκή για το επαναστατικό κόμμα. Στο παράδειγμα της Πράγας το 1948, βλέπουμε την παρουσία του σοβιετικού στρατού, την ισχύ και το κύρος του Κομμουνιστικού Κόμματος, την ύπαρξη λαϊκών πολιτοφυλακών (15 ως 18.000 ένοπλοι εργάτες), τη σχεδόν πλήρη διάβρωση του Σώματος της Εθνικής Ασφάλειας και πολλών μονάδων του στρατού, κ.λπ. Η στρατηγική αυτή έχει το πλεονέκτημα ότι είναι απείρως πιο οικονομική από εκείνες που συνεπάγονται την ένοπλη σύγκρουση. Μπορεί μάλιστα να διατηρήσει τα προσχήματα νομιμότητας, πράγμα που επιτρέπει την πολιτική εξουδετέρωση ορισμένων ενδιάμεσων κοινωνικών στρωμάτων. Το κίνημα είναι συνήθως καρπός μιας ευκαιρίας την οποία παρέχει μια ασυνήθιστη ιστορική συγκυρία, όχι μια επαναστατική στρατηγική που έχει τύχει θεωρητικής επεξεργασίας και παρουσιάζεται ως μοντέλο. Βρήκε ωστόσο συστηματική εφαρμογή από τους νέους προοδευτικούς αξιωματούχους του τρίτου κόσμου που, στις δεκαετίες του 1960 και του 1970, συνδέονταν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο με τη Σοβιετική Ένωση.

7) Η εκλογική/ένοπλη στρατηγική

Βασίζεται στη θέση ότι μια μερική κατάληψη της εξουσίας είναι δυνατή με νόμιμα μέσα (υπό τον όρο ότι μια ευρεία μαζική πάλη εγγυάται τα δημοκρατικά δικαιώματα) και ότι αυτή η μερική κατάληψη της εξουσίας θα δώσει στο επαναστατικό κίνημα τα μέσα που, μαζί με τα μέσα των ίδιων των επαναστατικών δυνάμεων, αρκούν για να εγγηθούν την εμβάθυνση της επαναστατικής διαδικασίας και να αποκρούσουν την αντιδραστική απειλή (στρατιωτικό πραξικόπημα ή ξένη επέμβαση). Οι οργανώσεις που υιοθετούν μια τέτοια στρατηγική έχουν ένα στρατιωτικό δυναμικό αρκετό για να διασφαλίσει μια κατάληψη της εξουσίας η οποία γίνεται κατά βάση με νόμιμα μέσα. Ο στρατηγός Πινοσέτ συνέβαλε πολύ στην απαξίωση αυτής της στρατηγικής υπόθεσης, η οποία είχε ήδη γνωρίσει αιματηρή αποτυχία με τη συντριβή του αυστριακού *Schutzbund* το 1934.

8) Η φοκιστική στρατηγική

Πήγαζε από μια θεωρία συστηματοποίησης των ιδιαιτεροτήτων¹⁶ των αντάρτικων που δρούσαν στο τέλος της δεκαετίας του 1950 και στις αρχές της δεκαετίας του 1960 στη Λατινική Αμερική (όπως στην Κούβα). Κάνει τη δημιουργία και την ανάπτυξη ενός κινητού πυρήνα ανταρτών της υπαίθρου το κεντρικό στοιχείο της επαναστατικής διαδικασίας. Ο φοκισμός δεν είχε οικουμενικές αξιώσεις και βασιζόταν σε μεγάλο βαθμό στη θέση περί δυϊσμού των λατινοαμερικανικών κοινωνιών (καπιταλιστική πόλη και φεουδαρχική ύπαιθρος), στην αδυναμία να εδραιωθούν απελευθερωμένες ζώνες όπως στην Κίνα και στην Ινδοκίνα, κ.λπ. Οι κινητοί πυρήνες ανταρτών καλούνται να αναπτυχθούν σε λαϊκό στρατό και να περικυκλώσουν τις πόλεις, μέχρι τη χαριστική βολή που θα δοθεί στο καθεστώς με μια εξεγερσιακή γενική απεργία στα αστικά κέντρα. Ο ρόλος του προλεταριάτου μέχρι τη χαριστική βολή περιορίζεται στην υποστήριξη του αντάρτικου της υπαίθρου.

9) Η νεοεξεγερσιακή στρατηγική

Σχηματίστηκε στον απόηχο της νίκης της επανάστασης των Σαντινίστας στη Νικαράγουα. Μετά τη νίκη αυτή, πολλές επαναστατικές δυνάμεις εγκατέλειψαν πλήρως ή εν μέρει τον παρατεταμένο λαϊκό πόλεμο που διεξήγαν, μερικές φορές επί δεκαετίες, και προσπάθησαν να επιβάλουν την έκβασή του προκαλώντας αστικές εξεγέρσεις. Τέτοια ήταν περίπτωση του Νέου Λαϊκού Στρατού, υπό την ηγεσία του ΚΚ Φιλιππίνων¹⁷, μέχρι την εκστρατεία αποκατάστασης του 1992 που οδήγησε σε επάνοδο στις θέσεις περί παρατεταμένου λαϊκού πολέμου.

¹⁶ Αυτή η θεωρία συστηματοποίησης των ιδιαιτεροτήτων (που γεννήθηκαν συχνά εμπειρικά ή ήταν προϊόν ή εκφράσεις των αδυναμιών του λατινοαμερικανικού επαναστατικού κινήματος) είναι πηγή πολλών συγχύσεων. Η μέθοδος αυτή επέτρεψε στον βασικό θεωρητικό του φοκισμού, τον Ρεζίς Ντεμπρέ, να αδειάσει τις λενινιστικές-μαοϊστικές θέσεις από το περιεχόμενό τους (για παράδειγμα, τον ρόλο του ταξικού κόμματος), τις οποίες ωστόσο υποστήριζε σθεναρά εκείνος που, στα μάτια του ίδιου του Ντεμπρέ, ενσάρκωνε την «επανάσταση μέσα στην επανάσταση»: ο Τσε Γκεβάρα.

¹⁷ Κυρίως στο νησί του Μιντανάο ο Νέος Λαϊκός Στρατός (ΝΛΣ, ένοπλος βραχίονας του ΚΚ Φιλιππίνων, ΚΚΦ) εγκατέλειψε, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, τη στρατηγική του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου και εκβίασε με υποκειμενιστικό τρόπο τη μετάβαση από τη φάση της «άμυνας» στη φάση της «στρατηγικής απεπίθεσης». Οι μικρές μονάδες του ΝΛΣ, ευκίνητες, με γερές ρίζες στον πληθυσμό, μετατράπηκαν πρόωρα σε μεραρχίες μέσα στις οποίες στελέχη του ΚΚΦ ανέλαβαν στρατιωτικές ευθύνες για τις οποίες ήταν ελάχιστα προετοιμασμένα. Οι εκτός νόμου πολιτικές δομές του Κόμματος βγήκαν πολύ αποδυναμωμένες από αυτή τη διαδικασία, και οι μεγάλες μεραρχίες του ΝΛΣ, που ήταν πολύ εύκολο να εντοπιστούν, υπέστησαν βαριές απώλειες από έναν εχθρό που κάθε άλλο παρά υπό

10) Η ένοπλη πολιτικο-στρατιωτική στρατηγική (ΕΠΣΣ) και ο Συνδυασμένος Επαναστατικός Πόλεμος (ΣΕΠ)

Ορίστηκε και εφαρμόστηκε από τον Μαχίρ Τσαγιάν και τους ιδρυτές του Κόμματος-Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο της Τουρκίας, για να υιοθετηθεί τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 από πολλές οργανώσεις (Dev Yol, Dev Sol, MLSPB, TKHP-Επαναστατική Λαϊκή Εμπροσθοφυλακή, κ.λπ.). Σύμφωνα με αυτή τη στρατηγική, το αντάρτικο παραμένει πρωταρχικό μέχρι το στάδιο του κλασικού πολέμου, και οι άλλες μέθοδοι πάλης (πολιτική, οικονομική, δημοκρατική και ιδεολογική) υπάγονται σε αυτό. Η ΕΠΣΣ περιλαμβάνει τρία στάδια:

— Τον σχηματισμό αντάρτικου πόλης (είναι πιο εύκολο να σχηματιστεί ένοπλη δύναμη σε μια πόλη, καθώς οι ένοπλες δράσεις έχουν εκεί μεγαλύτερο αντίκτυπο, το έδαφος είναι κοινωνικά πιο προετοιμασμένο να δεχτεί και να αφομοιώσει τις αναβαθμισμένες δράσεις).

— Τη διάδοση του αντάρτικου σε όλη τη χώρα και τον σχηματισμό αντάρτικου στην ύπαιθρο δίπλα στο αντάρτικο πόλης (αυτό είναι πιο καθοριστικό γιατί μια μονάδα στην ύπαιθρο μπορεί να αποσύρεται και να αναπτύσσεται ενσωματώνοντας σταδιακά και σταθερά τους χωρικούς, ενώ το αντάρτικο πόλης, όντας αναγκασμένο να διασκορπίζεται σε μυστικές βάσεις μετά από κάθε δράση, δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα εδραιώσει σταθερή σχέση με τις μάζες και να αναπτυχθεί σε λαϊκό στρατό).

— Τον μετασχηματισμό των δυνάμεων των ανταρτών σε τακτικές ένοπλες δυνάμεις.

11) Η στρατηγική του παρατεταμένου επαναστατικού πολέμου

Ορίστηκε και εφαρμόστηκε από τις ευρωπαϊκές ένοπλες κομμουνιστικές οργανώσεις. Βασίζεται στις αρχές του μαοϊκού παρατεταμένου λαϊκού πολέμου, διαφέρει όμως ουσιαστικά από αυτό καθώς εγκαταλείπει κάθε μορφή αντάρτικου της υπαίθρου (άρα και κάθε ιδέα περικύκλωσης των πόλεων από την ύπαιθρο), αντικαθιστά τις απελευθερωμένες ζώνες με παράνομα δίκτυα μέσα σε μαζικές οργανώσεις (συνδικάτα, κ.λπ.), δίνει μεγαλύτερη σημασία στις δράσεις ένοπλης προπαγάνδας και υιοθετεί νέα οργανωτικές μορφές ανάμεσα στην κομματική και τη στρατιωτική δουλειά (μέχρι που αρνείται, σε ορισμένες περιπτώσεις, τον παραδοσιακό διαχωρισμό Κόμματος/Κόκκινου Στρατού διατυπώνοντας τη θέση του Ένοπλου Κόμματος, την οποία νομιμοποιεί η νέα πολιτική ποιότητα της ένοπλης πάλης), κ.λπ.

Η πολύ σχηματική αυτή καταγραφή δεν αποτελεί έναν «κατάλογο» από τον οποίο είναι υποχρεωμένος κανείς να διαλέξει μια έτοιμη συνταγή. Κάθε ιδιαίτερη περίπτωση απαιτεί ιδιαίτερη απάντηση. Κάθε συγκεκριμένη περίπτωση εμπεριέχει στοιχεία αυτών των διαφορετικών στρατηγικών, είτε λόγω αδράνειας (επιβίωση παλιών μεθόδων) είτε αντιθέτως επειδή ο αγώνας αναδεικνύει μεθόδους που θα τύχουν θεωρητικής επεξεργασίας και συστηματοποίησης αργότερα. Η καταγραφή αυτή μπορεί το πολύ-πολύ να χρησιμεύσει ως οδηγός.

Παρατηρούμε ότι οι στρατηγικές αυτές χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: αυτές που επιζητούν την έκβαση σε μια ανοιχτή σύγκρουση (εξεγερσιακές στρατηγικές) και εκείνες που επιζητούν την έκβαση με μια διαδοχή μαχών και εκστρατειών (αντάρτικες στρατηγικές)¹⁸. Σε καθεμιά αντιστοιχεί μια παρέκκλιση: δεξιά παρέκκλιση, στην περίπτωση εξεγερσιακών στρατηγικών των οποίων η υιοθέτηση δεν είναι μερικές φορές παρά το μέσο που διαλέγει μια δύναμη διαβρωμένη από τον οπορτουνισμό για να αναβάλει την αντιπαράθεση με την εξουσία· «αριστερή» παρέκκλιση, στην περίπτωση αντάρτικων στρατηγικών των οποίων η υιοθέτηση δεν είναι μερικές φορές παρά το

κατάρρευση ήταν.

¹⁸ Στην προηγούμενη συζήτησή μας (αναφορικά με το έγγραφο του (ν)ΚΚΙ), εξετάσαμε την άποψη ότι το Κόμμα των Μπολσεβίκων διεξήγαγε μια στρατηγική λαϊκού πολέμου «χωρίς να το ξέρει», με τον ξεσηκωμό του 1917 να αντιστοιχεί στην Τρίτη φάση (τη γενική επίθεση) αυτής της στρατηγικής. Η συζήτηση αυτή είναι πολύ ενδιαφέρουσα, ωστόσο δεν έχουμε κάνει την ιστορική έρευνα που απαιτείται για να κρίνουμε πόσο αληθεύει αυτή η πρωτότυπη θέση. Ανάμεσα στα ερωτήματα που πρέπει να απαντήσουμε είναι τα εξής: Από το 1905 ως το 1917, η γραμμή των Μπολσεβίκων μπορεί να ταυτιστεί εν μέρει με τη γραμμή του παρατεταμένου πολέμου; Αν ναι, σε αυτό όφειλε το Κόμμα των Μπολσεβίκων την ανάπτυξή του; Οι Μπολσεβίκοι διεξήγαν ένοπλη πάλη (δραπέτευση μαχητών, εξόντωση χαφιέδων, επιχειρήσεις χρηματοδότησης), ποια ήταν όμως η αντικειμενική και υποκειμενική πραγματικότητα (η σημασία που έπαιρνε στα μάτια των στελεχών, των μαχητών, των μαζών) αυτής της ένοπλης πάλης; Υπήρχαν ακόμα ένοπλες πρακτικές από το 1908 ως το 1917;

μέσο που διαλέγει μια δύναμη διαβρωμένη από τον υποκειμενισμό για να απαλλαγεί από μια εργασία ρίζωσης στην τάξη.

[10. Επαναστατική στρατηγική και δογματική βουλή]

Η εξεγερσιακή και η αντάρτικη σχολή στρατηγικής δεν είναι από μόνες τους ούτε δογματικές ούτε μη δογματικές.

Κάθε σχολή έχει τους δογματικούς «της», και είναι αξιοσημείωτο ότι κάθε φορά η δογματική ερμηνεία της στρατηγικής επιλογής είναι προϊόν δυνάμεων που, πίσω από μια πολεμική ρητορική, αναπτύσσουν μια οπορτουνιστική πρακτική.

1) Για την εξέγερση

Στους εκπροσώπους της «θεολογίας της εξέγερσης», η εξέγερση είναι σαν τον ορίζοντα: όσο προχωρούν προς αυτή, τόσο αυτή απομακρύνεται. Αποσυνδέοντας τους μεσοπρόθεσμους στόχους από τον (υποτιθέμενο) μακροπρόθεσμο στόχο τους, την ένοπλη εξέγερση, αναπτύσσουν μια κομματικού τύπου λογική, οργάνωσης εργατικών πρωτοποριών, τακτικής στους μαζικούς αγώνες, κ.λπ., που ενισχύει (μερικές φορές) το Κόμμα και τη μεσοπρόθεσμη επιρροή του, αλλά αναστέλλει αντικειμενικά την ανάδυση των αντικειμενικών και των υποκειμενικών συνθηκών της επαναστατικής κρίσης που θα πυροδοτήσει την εξέγερση.

2) Για τον παρατεταμένο πόλεμο

Για ορισμένους «μαοϊκούς», το πρόγραμμα της δουλικής μίμησης του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου του Μάο προτείνεται μέσα σε συνθήκες (πολιτικο-ιστορικές, κοινωνικο-οικονομικές, γεωγραφικές, κ.λπ.) τόσο απομακρυσμένες από εκείνες των υποτελών χωρών ώστε το ξέσπασμα της ένοπλης πάλης να αναβάλλεται επ' άπειρον λόγω των «προκαταρκτικών συνθηκών» που υποτίθεται ότι απαιτούνται. Βλέπουμε μερικές φορές να εμφανίζονται τρόποι υποκατάστασης της ένοπλης πάλης – για παράδειγμα, εφαρμογή μορφών θεαματικής προπαγάνδας (σφυροδρέπανα στους λόφους που περιβάλλουν μια πόλη) από δυνάμεις (εν προκειμένω: το PCP) που επιδίδονται κατά τα λοιπά σε ένοπλη πάλη. Βλέπουμε τότε να εμφανίζεται αυτή η πραγματική γλωσσική κατάχρηση που συνίσταται στο να κηρύσσεται «λαϊκός πόλεμος» χωρίς να υπάρχει ένοπλη δράση¹⁹.

[11. Οικουμενικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά]

Γυρίζουμε την πλάτη στον δογματισμό σημαίνει:

1) Καθορίζουμε τη στρατιωτική πολιτική μας (άρα κάνουμε τις στρατηγικές επιλογές μας) βάσει μιας ζωντανής ανάλυσης της ιστορικής εμπειρίας και των αντικειμενικών και υποκειμενικών συνθηκών της εποχής. Η ανάλυση αυτή μπορεί να καταλήξει είτε στη βεβαίωση του οικουμενικού χαρακτήρα μιας στρατηγικής επιλογής (με άλλα λόγια, είτε η εξέγερση είτε ο παρατεταμένος πόλεμος πρέπει να θεωρείται παντού και πάντα η μόνη επαναστατική στρατηγική²⁰), είτε στη διαπίστωση ότι οι αντικειμενικές συνθήκες καθορίζουν την επιλογή μεταξύ εξέγερσης και λαϊκού πολέμου. Η βεβαίωση του οικουμενικού χαρακτήρα μιας στρατηγικής επιλογής δεν είναι από μόνη της δογματική. Μπορεί και να είναι, μπορεί όμως να είναι αντιθέτως καρπός εξαντλητικής, ζωντανής και ειλικρινούς σκέψης, που αποσκοπεί να εξαγάγει τους νόμους της ιστορίας για να δράσει πάνω σε αυτή. Είναι μια κίνηση σύμφωνη με τις αρχές του ιστορικού υλισμού. Όσο οι μόνες επαναστατικές νίκες ήταν η Κομμούνια του Παρισιού και η Οκτωβριανή Επανάσταση, η ιστορική ανάλυση έτεινε εύλογα να κάνει την εξέγερση τη μόνη δυνατή επιλογή. Οι επαναστατικές νίκες στην Κίνα και στην Ινδοκίνα ανέτρεψαν τον υποτιθέμενο αυτονόητο χαρακτήρα

¹⁹ Αυτό δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο των δογματικών. Το είδαμε στην προηγούμενη συζήτηση: το (ν)ΚΚΙ κηρύσσει στην «πρώτη φάση» λαϊκό πόλεμο ενώ όχι μόνο δεν διεξάγει καμία ένοπλη δράση, αλλά επιπλέον διαχωρίζεται από τις δυνάμεις που τη διεξάγουν (όπως οι Ερυθρές Ταξιαρχίες). Ανάλογα με το πόσο πιστεύει κανείς στην επαναστατική εντιμότητα του (ν)ΚΚΙ, μπορεί να δει εδώ είτε μια γλωσσική κατάχρηση (καθώς ο πόλεμος χαρακτηρίζεται, σύμφωνα και με τον Κλάουζεβιτς, από την χρήση ένοπλης δράσης) είτε μια πολιτική απάτη.

²⁰ Αυτό δεν θα πει ότι δεν πρέπει να εκμεταλλευόμαστε τις εξαιρετικές ιστορικές ευκαιρίες, όπως στην Τσεχοσλοβακία το 1948.

αυτής της ιστορικής δυνατότητας. Το να διακρίνουμε την εξαίρεση από τον κανόνα²¹ είναι μια άσκηση απολύτως αναγκαία, η οποία όμως ξεπερνά το πλαίσιο αυτής της διάλεξης.

2) Αφ' ης στιγμής καθορίσουμε τη στρατηγική μας επιλογή, γυρίζουμε την πλάτη στους δογματικούς σημαίνει αντιμετωπίζουμε το ερώτημα των οικουμενικών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της στρατηγικής επιλογής που κάναμε.

1) Για την εξέγερση

Το εγχειρίδιο της Κομιντέρν με υπογραφή Neuberger είναι ένα έξοχο παράδειγμα: η ένοπλη εξέγερση παρουσιάζεται εκεί ως «αναγκαιότητα» και ως «μοίρα» της ταξικής πάλης. Σε καμία στιγμή το κείμενο του Neuberger δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την εξεγερσιακή στρατηγική επιλογή, με όλες τις κριτικές (και είναι πολλές και ενδιαφέρουσες) να αφορούν τα λάθη που γίνονται στο πλαίσιο αυτής της επιλογής (κακές στιγμές, ανεπαρκείς ή κακώς καταμερισμένες δυνάμεις, έλλειψη συντονισμού, κ.λπ.). Με αφετηρία τον αδιαμφισβήτητο χαρακτήρα της εξεγερσιακής επιλογής, το κείμενο προτείνει τη μελέτη κάθε συγκεκριμένης εμπειρίας (Αμβούργο 1923, Καντόνα 1927, Ρεβάλ [νυν Ταλίν] 1934, κ.λπ.) για να μπορέσουν με τη σειρά τους οι επαναστάτες να προσαρμόσουν την εξεγερσιακή στρατηγική στην κοινωνικο-ιστορική τους πραγματικότητα: τη μια φορά αρμόζει να προηγηθεί της εξέγερσης μια γενική απεργία, την άλλη να ξεσπάσει αιφνιδιαστικά η εξέγερση, κ.λπ.

2) Για τον παρατεταμένο πόλεμο

Το ζήτημα των οικουμενικών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της στρατηγικής του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου προσεγγίστηκε κυρίως από τον πρόεδρο Γκονζάλο, κατά την άποψη του οποίου ο Μάο, καθορίζοντας τις αρχές του λαϊκού πολέμου, έδωσε για το προλεταριάτο στη στρατιωτική του γραμμή, στη θεωρία του και στη στρατιωτική του πρακτική «οικουμενική αξία, άρα εφαρμόσιμη παντού, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες συνθήκες». Ο πρόεδρος Γκονζάλο απαντά σε όποιον βλέπει σημάδια δογματισμού σε αυτή την αναγνώριση του οικουμενικού χαρακτήρα του επαναστατικού πολέμου ότι οι ιδιαιτερότητες των συγκεκριμένων συνθηκών γεννούν ιδιαίτερες μορφές τακτικής, πάλης και οργάνωσης. Και αναφέρει τρεις για το Περού: α) τη σημασία του αγώνα στις πόλεις μαζί τον αγώνα στην ύπαιθρο (κατ' αναλογία με τη σημασία των πόλεμων στη Λατινική Αμερική)· 2) το γεγονός ότι μπόρεσε και έπρεπε να εγκαθιδρύσει μια πολιτική εξουσία σε απελευθερωμένες ζώνες πριν κατατροπώσει τις ένοπλες δυνάμεις (λόγω της αργοπορημένης εισόδου των τελευταίων στη σκηνή, το 1982, όταν η κατάρρευση των αστυνομικών δυνάμεων είχε ολοκληρωθεί προ πολλού)· γ) τη στρατιωτικοποίηση του Κόμματος²².

[12. Βάσεις υποστήριξης, ζώνες αντάρτικου και απελευθερωμένες περιοχές]

Σε αντίθεση με το ζήτημα των οικουμενικών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, το ζήτημα των «βάσεων στήριξης» είναι ίδιον των αντάρτικων στρατηγικών. Ας εξετάσουμε κατ' αρχάς τις διαφορετικές κατηγορίες:

1) Η ζώνη αντάρτικου

Πρόκειται για μια γεωγραφική κατηγορία: η περιοχή στην οποία δραστηριοποιείται το αντάρτικο, όπου μεταφέρεται και ενεργεί.

2) Η βάση στήριξης

Πρόκειται για μια κατηγορία γεωγραφική και πολιτικοκοινωνική συγχρόνως. Είναι μια ζώνη όπου ο εχθρός είναι παρών (ή στην οποία μπορεί να διεισδύσει εύκολα), αλλά όπου η επαναστατική αντεξουσία είναι πραγματικότητα. Το επαναστατικό κόμμα έχει γερές ρίζες στις μάζες και το αντάρτικο βρίσκει στήριξη σε αυτές (στρατολογήσεις, ανασύνταξη, καταφύγια, πληροφορίες, κ.λπ.). Κοινωνικά, οι κοινωνικές σχέσεις είναι πάντα αυτές

²¹ Η νίκη της εξέγερσης του Οκτώβρη του 1917 είναι, άραγε, μια ιστορική εξαίρεση την οποία έκανε δυνατή η ακραία αδυναμία του καθεστώτος, ή η νίκη του παρατεταμένου πολέμου στην Κίνα και στην Ινδοκίνα είναι μήπως εξαιρέσεις που συνδέονται με την καθοριστική παρουσία των παραγόντων του αντιφουδραρχικού αγώνα και της εθνικής απελευθέρωσης;

²² Το νεπαλέζικο αντίστοιχο της «Σκέψης του Γκονζάλο» είναι ο «Δρόμος του Πρατσάντα».

της παλιάς κοινωνίας, αλλά ο συσχετισμός δυνάμεων μεταξύ των τάξεων έχει αλλάξει: οι λαϊκές διεκδικήσεις ενισχύονται από τη στήριξη των επαναστατικών ενόπλων δυνάμεων²³.

3) Η σταθερή βάση στήριξης

Προϋποθέτει τον πολιτικο-στρατιωτικό έλεγχο μιας δεδομένης περιοχής, απαλλαγμένης από τους θεσμούς του καθεστώτος και οχυρωμένου απέναντι στις εχθρικές ένοπλες δυνάμεις. Είναι η ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα στη βάση στήριξης και την απελευθερωμένη ζώνη.

4) Η απελευθερωμένη περιοχή

Είναι μια περιοχή όπου η επαναστατική εξουσία έχει εκδιώξει τις δυνάμεις και τους θεσμούς του παλιού καθεστώτος, όπου αναπτύσσεται η νέα κοινωνία. Οι καπιταλιστές, οι γαιοκτήμονες και τα μέλη της ολιγαρχίας έχουν απαλλοτριωθεί και δικαστεί. Τα μέσα παραγωγής έχουν κοινωνικοποιηθεί, κ.λπ. Αυτό προϋποθέτει, από στρατιωτικής άποψης, την ικανότητα και τη θέληση υπεράσπισης αυτών των ζωνών²⁴.

Ο κίνδυνος σύγχυσης αυτών των κατηγοριών αυξάνεται στον βαθμό που, ανάλογα με τους συγγραφείς ή τα κείμενα, ο ίδιος όρος δηλώνει μερικές φορές διαφορετικές κατηγορίες. Ο Μάο χρησιμοποιεί συνήθως τον όρο «βάση στήριξης» με την έννοια της «σταθερής βάσης στήριξης», υποθέτοντας δηλαδή έναν πλήρη πολιτικο-στρατιωτικό έλεγχο της περιοχής²⁵. Η βιετναμέζικη αντίσταση αποκαλούσε «ζώνες αντάρτικου» τις περιοχές τις οποίες ήλεγχε τη νύχτα – με τις δυνάμεις της Σαϊγκόν να διατηρούν τον έλεγχο τη μέρα. Αυτό εξηγεί γιατί πολλά παράδοξα είναι μόνο φαινομενικά, όπως π.χ. τα πρόσφατα κείμενα του Κομμουνιστικού Κόμματος του Νεπάλ, το οποίο εκτιμά ότι «δεν είναι ικανό να δημιουργήσει σταθερές βάσεις στήριξης», ενώ την ίδια στιγμή διακηρύσσει «ότι μια ορισμένη μορφή βάσης στήριξης υπάρχει στη Ρόλπα και στο Ρούκουμ, συλλέγουμε φόρους, έχουμε λαϊκά δικαστήρια, ελέγχουμε τα δάση, κ.λπ. (...) Η αστυνομία δεν έρχεται σε αυτές τις ζώνες». Σε αυτό το ζήτημα, περισσότερο απ' ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο, δεν πρέπει να μένουμε στις λέξεις, αλλά να εστιάζουμε στις έννοιες που δηλώνουν οι λέξεις σε κάθε ιδιαίτερο συγκείμενο.

Η φοκιστική ανάλυση προτάσσει το γεγονός ότι το κουβανέζικο αντάρτικο δεν εγκαθίδρυσε σταθερή βάση στήριξης παρά μόνο μετά από 17 μήνες συνεχών μαχών, και αποδίδει στη θέληση να εγκαθιδρυθούν πρόωρα βάσεις στήριξης την αποτυχία των περουβιανών αντάρτικων το 1965. Έτσι ο φοκισμός θέτει ξανά υπό αμφισβήτηση, άμεσα και ρητά, τις αρχές του μαοϊκού παρατεταμένου λαϊκού πολέμου, ο οποίος προβλέπει την εγκαθίδρυση μιας βάσης στήριξης ως αφετηρία του αντάρτικου (και όχι ως μακρινή κατάληξη). Η φοκιστική κριτική απορρίπτει όχι μόνο (στις λατινοαμερικανικές συνθήκες της δεκαετίας του 1960) την ιδέα της εγκαθίδρυσης σταθερής βάσης στήριξης (πράγμα εύλογο), αλλά ακόμα και την ιδέα μιας «ζώνης ασφαλείας» πολλών χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων. Όμως η κριτική επιφέρει σύγχυση ανάμεσα σε «βάση στήριξης» και «σταθερή βάση στήριξης». Στην πραγματικότητα, και πολύ πριν από τον 17^ο μήνα, το αντάρτικο του Κάστρο διέθετε βάσεις στήριξης στη Σιέρα Μαέστρα. Αν ωθήσουμε στα άκρα τη φοκιστική κριτική της «βάσης στήριξης», καταλήγουμε σε ένα απλώς νομαδικό αντάρτικο.

Οι εμπειρίες λατινοαμερικανικών αντάρτικων χωρίς βάσεις στήριξης (και ιδίως των κολομβιανών αντάρτικων του ELN τη δεκαετία του 1960) γέννησαν την έννοια του *τακτικισμού*, που δηλώνει την κατάσταση στην οποία ένα απομονωμένο αντάρτικο, χωρίς ή με μικρή υποστήριξη από έναν πολιτικό μηχανισμό, χάνει την επαναστατική του αξία καθώς υποχρεώνεται να εστιάζει σε προβλήματα τακτικής (εξασφάλιση της επιμελητείας, μετακινήσεις, αναγνώριση εδάφους, κ.λπ.). Τα αντάρτικα που ξεπέφτουν στον τακτικισμό δεν μπορούν να εξασφαλίσουν επαρκή

²³ Π.χ. στην Κίνα ή στην Ινδοκίνα, όπου το Κ. Κ. έθετε όρια στις κλοπές, στις δολιοφθορές κ.λπ. για να προστατεύσει τα συμφέροντα των φτωχών αγροτών. Επίσης, στην Κολομβία σήμερα, όπου στις βάσεις στήριξης των FARC οι έμποροι ναρκωτικών είναι υποχρεωμένοι να αγοράζουν την κόκα από τους αγρότες σε εγγυημένη τιμή (συν ένα φόρο που πηγαίνει στους FARC), ενώ στις περιοχές που ελέγχουν οι παραστρατιωτικοί οι έμποροι ναρκωτικών χρησιμοποιούν τη λευκή τρομοκρατία (ξεκινώντας με τη συστηματική εξόντωση των συνδικαλιστών αγροτών) για να επιβάλουν εξευτελιστικές τιμές αγοράς.

²⁴ Αυτό δεν σημαίνει την υπεράσπισή της πάση θυσία. Απελευθερωμένες ζώνες μπορούν να εκκενωθούν όταν η στρατιωτική πίεση γίνει υπερβολικά άνηση. Το πιστοποιεί άλλωστε και η «Μεγάλη Πορεία».

²⁵ Η έννοια της *βάσης στήριξης* είναι πολύ ελαστική στον Μάο, ο οποίος μιλά για «ανθεκτικές βάσεις», «προσωρινές βάσεις», «εποχιακές βάσεις», βάσεις «για μικρά αποσπάσματα», ακόμα και για «κινητές βάσεις»...

δουλειά ένοπλης προπαγάνδας, ούτε την πολιτική διαπαιδαγώγηση των μαζών, ούτε καν να αναπτυχθούν στρατολογώντας και εκπαιδεύοντας νέους μαχητές.

[13. Η επιχειρησιακή τέχνη]

Η στρατηγική διαμεσολαβείται από την επιχειρησιακή τέχνη: αν η στρατηγική καθορίζει ποιες επιχειρήσεις πρέπει να διεξαχθούν, η επιχειρησιακή τέχνη καθορίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες διεξάγονται αυτές οι επιχειρήσεις. Αφορά τα θεμέλια και την προετοιμασία των στρατιωτικών επιχειρήσεων βάσει των στρατηγικών σχεδίων. Για να χρησιμοποιήσουμε τους όρους του Αλεξάντρ Σβέσιν, ενός μεγάλου σοβιετικού στρατιωτικού θεωρητικού της δεκαετίας του 1920, η επιχείρηση είναι το μέσο της στρατηγικής, η επιχειρησιακή τέχνη είναι το υλικό της στρατηγικής· η μάχη είναι το μέσο της επιχειρησιακής τέχνης, η τακτική είναι το υλικό της επιχειρησιακής τέχνης. Ο Σβέσιν θεμελίωσε την έννοια της επιχειρησιακής τέχνης διαπιστώνοντας ότι η έκβαση του πολέμου δεν κρινόταν, όπως τον 19^ο αιώνα, από μία και μοναδική μεγάλη μάχη ναπολεόντειου τύπου, αλλά από μια σειρά αλληλένδετων μεταξύ τους διαδοχικών επιχειρήσεων. Βλέπουμε ότι η επιχειρησιακή τέχνη αφορά περισσότερο τις αντάρτικες στρατηγικές παρά τις εξεγερσιακές. Οι επαναστατικές δυνάμεις που εμπυχώνουν τις τελευταίες δεν χρειάζονται την επιχειρησιακή τέχνη παρά μόνο για να αντιμετωπίσουν τον εμφύλιο πόλεμο (και/ή την ξένη επέμβαση) που ακολουθεί τη νικηφόρα εξέγερση.

Είναι εντελώς ξεκάθαρο ότι στην κατηγορία της επιχειρησιακής τέχνης μπορούμε να κατατάξουμε αυτή την ενδιάμεση κατηγορία, μεταξύ στρατηγικής και τακτικής, που ο Μάο ονόμαζε *επιστήμη των εκστρατειών*.

Η επιχειρησιακή τέχνη είναι επίσης αυτή που ρυθμίζει, πάντα στην περίπτωση του παρατεταμένου λαϊκού πολέμου μαοϊκού τύπου, τις συμπράξεις και τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα τρία επίπεδα ενόπλων δυνάμεων: των τοπικών πολιτοφυλακών (πολιτοφυλακές αυτοάμυνας), των περιφερειακών δυνάμεων και των τακτικών δυνάμεων (το σώμα μάχης που προορίζεται για επίθεση και εξαρτάται άμεσα από τη γενική διοίκηση). Η αυθόρμητη μορφή αντάρτικου είναι πράγματι η μάχη μικρών ομάδων που αναδύονται από και στηρίζονται στον τοπικό πληθυσμό, μαχόμενες στα περίξ της γενέτειράς τους. Για να διατηρήσει και κυρίως για να αναπτύξει τις δυνάμεις του, ένα αντάρτικο οφείλει να έρθει σε ρήξη με αυτή την αυθόρμητη πρακτική και να υιοθετήσει την αρχή του *αντάρτικου κίνησης*²⁶, που ανήκει στο επίπεδο της επιχειρησιακής τέχνης. Το ζητούμενο είναι να αναδιοργανωθούν οι δυνάμεις που προέρχονται από τα τοπικά αντάρτικα για να συγκροτήσουν κινητές δυνάμεις ικανές να απλώνονται σε μεγάλη έκταση και που μετακινούνται όντως σε αυτή την έκταση (σε συνεργασία με τα τοπικά αντάρτικα). Η κίνηση προστατεύει την ενότητα (ο εχθρός δεν γνωρίζει τις κινήσεις των ανταρτών), ενώ η διαίρεση της περιοχής ενισχύει το πρόσταγμα της επαναστατικής δύναμης. Το αντάρτικο κίνησης εξελίσσεται έτσι σε *μεγάλο αντάρτικο*²⁷, και έπειτα σε κλασικό πόλεμο.

Οι αρχές της επιχειρησιακής τέχνης είναι:

- 1) Η κινητικότητα και η σημασία των γρήγορων ρυθμών στις επιχειρήσεις μάχης.
- 2) Η συγκέντρωση των προσπαθειών στην κρίσιμη περιοχή (ή περιοχές) και την κρίσιμη στιγμή (ή στιγμές).
- 3) Ο αιφνιδιασμός.
- 4) Η πρωτοβουλία και η ενεργητικότητα στη μάχη.
- 5) Η διατήρηση του μεγέθους και της αποτελεσματικότητας των ημέτερων δυνάμεων.
- 6) Η συμμόρφωση των στόχων της επιχείρησης στις συνθήκες της πραγματικής κατάστασης.
- 7) Η σύμπραξη δυνάμεων και μέσων.

Για να παρουσιάσουμε πιο απλά (και πολύ σχηματικά) αυτές τις κατηγορίες, θα πούμε ότι η διεξαγωγή του πολέμου επαφίεται στη στρατηγική, η διεξαγωγή των εκστρατειών επαφίεται στη στρατηγική και στην επιχειρησιακή τέχνη, η

²⁶ Η διατύπωση είναι του στρατηγού Τζιάπ.

²⁷ Όπως το όρισε ο στρατηγός Μποφρ: μια μορφή επιχείρησης που μοιάζει λόγω της ισχύος της με τις επιχειρήσεις του κλασικού πολέμου, είναι όμως εντελώς διαφορετική από τον κλασικό μέθοδο στις μεθόδους μάχης που ακολουθεί: το μεγάλο αντάρτικο επιχειρεί με σημαντικά μέσα, έχοντας όμως τις ίδιες μέριμνες μυστικότητας, αιφνιδιασμού και διαφυγής με το κανονικό αντάρτικο.

διεξαγωγή των μαχών επαφίεται στην επιχειρησιακή τέχνη και στην τακτική, και η διεξαγωγή των απλών ένοπλων συμπλοκών επαφίεται στην τακτική.

[14. Η τακτική]

Επομένως, αν η *στρατηγική* καθορίζει ποιες επιχειρήσεις πρέπει να διεξαχθούν, αν η *επιχειρησιακή τέχνη* καθορίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες διεξάγονται αυτές οι επιχειρήσεις, η *τακτική* είναι αυτή που καθορίζει με ποιον τρόπο διεξάγονται. Η τακτική είναι ο τομέας της προετοιμασίας και της χρήσης των όπλων, των ανθρώπων και των μέσων διεξαγωγής της ένοπλης σύρραξης.

Η τακτική έχει *γενικές αρχές* και *ιδιαίτερες αρχές* που αρμόζουν σε διαφορετικούς τύπους στρατιωτικής δράσης.

Καμία επαναστατική στρατηγική, όπως είδαμε, δεν βασίζεται σε μία μόνο μέθοδο, άρα ούτε και σε μία μόνο τακτική: η εξεγερσιακή στρατηγική, για παράδειγμα, εφαρμόζει ότι μόνο την εξεγερσιακή τακτική, αλλά επίσης (σε μικρότερο βαθμό) όλες τις άλλες ιδιαίτερες τακτικές και μορφές της τέχνης του επαναστατικού πολέμου. Το σαμποτάζ, για παράδειγμα, παίρνει στον επαναστατικό πόλεμο μια διάσταση άγνωστη στους κλασικούς πολέμους: δεν πρόκειται πια για κάποιες στρατηγικές επιχειρήσεις σαμποτάζ που αποφασίζονται από την ηγεσία, αλλά για έναν άπειρο αριθμό σαμποτάζ που διαπράττονται από τις μάζες, από το μεγαλύτερο (την εξουδετέρωση ενός σταθμού ηλεκτροδότησης) ως το μικρότερο (το σχίσσιμο μιας κυβερνητικής αφίσας), και που με τον ίδιο τον αριθμό τους παραλύουν τον εχθρό.

[15. Εξεγερσιακή τακτική: Αρχές]

1) Εγκατάλειψη των οδοφραγμάτων και αντ' αυτών χρήση μικρών κινητών μονάδων (ειδικευμένων, για ορισμένες από αυτές, στην αντιαρματική μάχη) που γνωρίζουν καλά το έδαφος. Αναδιάταξη του εδάφους έστω ώστε να ευνοείται η δράση των κινητών μονάδων (γκρέμισμα μεσοτοιχιών ώστε να κατασκευαστούν περάσματα, κ.λπ.)

2) Χρήση όλων των πιθανών όπλων. Το 1956, οι Ούγγροι αντεπαναστάτες προκαλούσαν ηλεκτροπληξία στα πληρώματα των σοβιετικών τανκ ρίχνοντας πάνω τους καλώδια του τραμ, με τα λαδωμένα υφάσματα στα οποία κυλούσαν τα τανκ να ευνοούν τις επιθέσεις εναντίον τους. Κατά την εξέγερση στο Ανόι το 1946, οι μαχητές των Βιετμίνχ άνοιγαν αντιαρματικούς λάκκους και τους κάλυπταν με εμπόδια που έκαναν το πλήρωμα του τανκ να επιταχύνει πλησιάζοντάς τα για να τα διαλύσει. Χρήση δολωμάτων (ψεύτικες νάρκες, ψεύτικοι ακροβολιστές, κλπ.), εμποδίων (μεταλλικές λόγχες φυτεμένες στο έδαφος) και παγίδων (ναρκοθέτηση των θέσεων που εγκαταλείπονται ώστε να προσελκυστεί ο εχθρός σε ναρκοπέδιο). Εκμετάλλευση της δημιουργικότητας των μαζών με την ενθάρρυνση της γενίκευσης χρήσιμων ιδεών.

3) Μέγιστη χρήση, από την αρχή της εξέγερσης, της τρίτης διάστασης: οροφές, ορόφους, υπόγεια, υπονόμους.

4) Συγκάλυψη (με τη χρήση λ.χ. πανιών κατά πλάτος των δρόμων)

5) Ευρεία χρήση ακροβολιστών και καμουφλαρισμένων σκαπανέων για την έγκαιρη ενεργοποίηση ναρκών. Υιοθέτηση μηχανισμών (κρυπτών, μυστικών περασμάτων) που επιτρέπουν στους μαχητές να δρουν σε ζώνες τις οποίες ο εχθρός θεωρεί ότι έχει ασφαλίσει.

6) Καθήλωση, σε βάθος χρόνου, του εχθρού με την κατάληψη ορισμένων κτιρίων που προσφέρονται για άμυνα (από μπετόν αρμέ, με πολλούς ορόφους και υπόγεια, με ανοιχτό πεδίο βολής – πάρκινγκ, προαύλιο, πλατεία) από ομάδες μαχητών αποφασισμένων να τα υπερασπιστούν μέχρι τέλους.

Οι αρχές (5) και (6) δικαιολογούνται μόνο ως επικουρικές των κινητών μονάδων, που παραμένουν ο πυρήνας της εξεγερσιακής τακτικής.

Η πρωτοβουλία είναι το κλειδί της εξεγερσιακής τακτικής. Κανένας αμυντικός μηχανισμός δεν αντιστέκεται αν αρκείται να περιμένει τον εχθρό. Νέες τεχνικές (όπως η ACSS, που πιάνει μέσω μικροφώνων το ωστικό κύμα που προκαλεί μια σφαίρα και υπολογίζει στιγμιαία τη θέση του σκοπευτή) ενισχύουν τη σημασία αυτής της αρχής.

[16. Αντάρτικη τακτική: Αρχές]

Η πάλη του αδύναμου ενάντια στον δυνατό επιβάλλει την τακτική του αντάρτικου, της οποίας οι γενικές αρχές (ισχύουν τόσο για το αντάρτικο πόλης όσο και για το αντάρτικο στην ύπαιθρο) είναι:

- 1) Κίνηση από το απλό στο περίπλοκο κατά την οργάνωση των επιχειρήσεων.
- 2) Διεξαγωγή προσεκτικής δουλειάς πληροφόρησης και αναγνώρισης (χρονομέτρηση της πορείας αναδίπλωσης, κ.λπ.), που μπορεί να φτάσει μέχρι την επιτόπου επανάληψη ενός τμήματος της επιχείρησης.
- 3) Προσεκτική επιλογή των μαχητών και προσεκτική κατανομή των ρόλων βάσει των δεξιοτήτων τους.
- 4) Συγκάλυψη των δυνάμεων μέχρι την επιχείρηση, μερικές φορές και κατά τη διάρκεια της επιχείρησης.
- 5) Επαγρύπνηση ώστε οι μαχητές να μη φέρουν αντικείμενα ή χαρτιά χρήσιμα στις υπηρεσίες πληροφοριών του εχθρού σε περίπτωση σύλληψής τους.
- 6) Επαγρύπνηση ώστε κάθε μαχητής να ξέρει τέλεια την περιοχή, τον στόχο, τη μονάδα και το σχέδιο δράσης.
- 7) Γνώση του πώς συγκεντρώνονται οι δυνάμεις, πώς κινούνται γρήγορα και την κατάλληλη στιγμή.
- 8) Εκμετάλλευση των λαθών και των αβλεψιών του εχθρού.
- 9) Εγκατάλειψη (ή αναβολή) μιας επιχείρησης αν μοιάζει να έχει γνώση της (έστω και αν μέρει) ο εχθρός.
- 10) Προτίμηση της εξαπάτησης και των ελιγμών σε σχέση με τη δύναμη πυρός, για την οποία ωστόσο θα υπάρχουν τα μέσα.
- 11) Επιλογή της ενέδρας και της ξαφνικής επίθεσης ως προτιμότερων μορφών επιχείρησης, και ιδεατά συνδυασμός ξαφνικής επίθεσης και ενέδρας (ενάντια στις μονάδες που έρχονται προς ενίσχυση του στόχου της επίθεσης).
- 12) Κατοχή των μέσων αιφνιδιασμού (στην επιλογή του στόχου και/ή στην επιλογή των μέσων: για παράδειγμα, ένας στόχος που ο εχθρός περιμένει να του γίνει επίθεση με στρατεύματα μπορεί να δεχτεί επίθεση με όλμο).
- 13) Δημιουργία «διπλοθεσιτών» ώστε οι νέοι μαχητές να μπορούν να πειραματίζονται με την αντάρτικη δράση χωρίς μια ενδεχόμενη αδυναμία τους να θέσει σε κίνδυνο την επιχείρηση και όσους συμμετέχουν σε αυτή.
- 14) Διασφάλιση της αριθμητικής ανωτερότητας και/ή της ανωτερότητας των μέσων στον τόπο και τη στιγμή της επιχείρησης, με την εφαρμογή της αρχής της συγκέντρωσης των δυνάμεων.
- 15) Άμεση, γρήγορη αναδίπλωση, χωρίς να αφήνονται ίχνη.
- 16) Συγκάλυψη των δυνάμεων κατά την αναδίπλωση, σε κτίρια ιδίως που είναι εξοπλισμένα για την υποδοχή τραυματιών.
- 17) «Θόλωμα» των ακολουθούμενων διαδρομών.
- 18) Διασκορπισμός των δυνάμεων.
- 19) Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής σε κάθε επιχείρηση από τους συμμετέχοντες σε αυτή, κυκλοφορία των χρήσιμων σκέψεων (λάθη προς αποφυγή, κ.λπ.) σε όλους τους μαχητές.

[17. Τακτικές και τεχνικές]

Η εμπειρία δείχνει ότι η εκμάθηση των ιδιαίτερων *τακτικών* παραμελήθηκε συχνά από τις επαναστατικές δυνάμεις, σε αντίθεση με την εκμάθηση των ιδιαίτερων *τεχνικών*. Για τις οδομαχίες, π.χ., οι μαθητές διδάσκονται αρκετά πώς να χειρίζονται και να χρησιμοποιούν τα όπλα (αποσυναρμολόγηση, σκοποβολή, κ.λπ.), συχνά όμως παραμελείται η εκμάθηση της τακτικής χρήσης του πυροβόλου όπλου (π.χ., η σημασία του να περπατάς στη δεξιά άκρη του δρόμου, κατ' αναλογία με την υποχρέωση του εχθρού να τοποθετεί για προστασία τα όπλα του στην αριστερή πλευρά του δρόμου: για να μην εκτίθεται, ένας δεξιόχειρας σκοπευτής θα τοποθετηθεί στην αριστερή πλευρά μιας γωνίας πόρτας ή παραθύρου).

Είναι αδύνατο σε μια διάλεξη να μιλήσουμε λεπτομερώς για όλες τις ιδιαίτερες αρχές τακτικής που χρησιμεύουν στον επαναστατικό πόλεμο. Οι τεχνικές αυτές καταγράφονται και αναλύονται σε στρατιωτικά εγχειρίδια που εύκολα μπορεί να προμηθευτεί κανείς.

[18. Η τρομοκρατία]

Η αντεπαναστατική «αντιτρομοκρατική» ρητορική απαιτεί μια αντιπροπαγάνδα, με αποτέλεσμα οι επαναστατικές δυνάμεις, από την έγνοια τους να μην εμφανίζουν το παραμικρό «τρομοκρατικό προφίλ», να παραβλέπουν ότι η τρομοκρατία είναι στοιχείο-κλειδί της επαναστατικής στρατιωτικής πολιτικής.

Είναι απατηλό να ελπίζουμε ότι όλος ο πληθυσμός θα στρατευτεί ποτέ στο επαναστατικό πρόταγμα. Αυτό λοιπόν πρέπει να πάρει έναν διδακτικό χαρακτήρα: οφείλει όχι μόνο να ενστερνιστεί τα ιστορικά συμφέροντα των μαζών, αλλά να γίνει επίσης ξεκάθαρα αντιληπτό ότι το κάνει. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τις ζημιές που μπορούν να προκαλέσουν οι προδότες, οι χαφιέδες, οι προβοκάτορες, οι σπιούντοι, κ.λπ., οι επαναστατικές δυνάμεις πρέπει να επωφεληθούν από το ισοδύναμο αυτού του «φόβου του χωροφύλακα» από τον οποίο επωφελείται το καθεστώς. Για να το κάνουν αυτό, οι εσκεμμένα αντεπαναστατικές δραστηριότητες πρέπει να τιμωρούνται.

Όσο αναγκαία κι αν είναι, η τρομοκρατία πρέπει να ιδωθεί στη σωστή της κλίμακα. Όταν ο Ιερώνυμος Βοναπάρτης, στον οποίο ο αδερφός του είχε δώσει ένα θρόνο στη Βεσφαλία, κάλεσε τον Ναπολέοντα σε βοήθεια, ο τελευταίος του έγραψε: «Για το όνομα του Θεού, αδελφέ, χρησιμοποιήστε τις ξιφολόγχες σας». Ο Ιερώνυμος του απάντησε με μια φράση που έμεινε διάσημη: «Αδελφέ, όλα μπορείς να τα κάνεις με τις ξιφολόγχες, εκτός από το να κάτσεις πάνω τους». Όντως, η τρομοκρατία δεν είναι ποτέ αρκετή ούτε για την αντεπανάσταση ούτε για την επανάσταση.

Για την τελευταία, ωστόσο, παίζει αναντικατάστατο ρόλο στην εξισορρόπηση των δυνάμεων. Είναι μία από τις λιγότερο ηρωικές πλευρές του ανταρτοπόλεμου (σημαίνει συχνά την εκτέλεση άοπλων ανθρώπων), και γι' αυτό είναι απούσα πολλές φορές από τα κείμενα που έχουν (έστω και εν μέρει) προπαγανδιστική λειτουργία. Οι αριθμοί όμως μιλάνε από μόνοι τους. Στο Νότιο Βιετνάμ, οι διορισμένοι από τις αρχές της Σαϊγκόν κοινοτάρχες είχαν αστυνομική αποστολή (έπρεπε να ειδοποιούν όταν πενούσαν ξένοι από το χωριό, κ.λπ.). Οι κοινοτάρχες που δεν ήταν φίλα προσκείμενο στο Εθνικοαπελευθερωτικό Μέτωπο έπρεπε είτε να σφαγιάζονται είτε να παραλύουν από τον φόβο τους μήπως σφαγιαστούν. Για τον σκοπό αυτό, διεξάχθηκε μια μεγάλης κλίμακας τρομοκρατική εκστρατεία: από τον Απρίλιο του 1961 ως τον Απρίλιο του 1961 σφαγιάστηκαν 4.000 κοινοτάρχες.

Στον βαθμό που ενσαρκώνουν τα λαϊκά και προλεταριακά συμφέροντα, οι επαναστατικές δυνάμεις έχουν ξεκάθαρα μικρότερη ανάγκη την τρομοκρατία απ' ό,τι οι δυνάμεις της αντίδρασης. Και στον βαθμό που η τρομοκρατία έχει πολιτικό κόστος (είναι όπλο στη φαρέτρα της εχθρικής προπαγάνδας), πρέπει να είναι μετριασμένη, αναλογική, να χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι απολύτως αναγκαία – η περίπτωση του Εθνικοαπελευθερωτικού Μετώπου το '60-61 είναι μια ακραία περίπτωση, είχε να αντιμετωπίσει τότε τη λευκή τρομοκρατία του καθεστώτος Ντιέμ.

Το ζήτημα αυτό έχει μελετηθεί πολύ λίγο, όταν όμως η απολύτως αναγκαία καταφυγή στην τρομοκρατία αποφεύγεται, ακολουθεί η τιμωρία. Ένας ειδικός της αμερικανικής αντιτρομοκρατίας θεώρησε ότι ένας από τους βασικούς λόγους της αποτυχίας των Ερυθρών Ταξιαρχιών ήταν ότι δεν κατέφυγαν στην τρομοκρατία, ότι δεν προσπάθησαν να εκφοβίσουν τα μικρά εκτελεστικά όργανα της αντεπανάστασης.

[19. Η τέχνη του κλασικού πολέμου]

Στα προηγούμενα προστίθενται όλες οι ιδιαίτερες αρχές της τέχνης του κλασικού πολέμου (πόλεμος κινήσεων, αναγκαίος, στον οποίο προστίθεται τελικά ο πόλεμος θέσεων), όσο αναπτύσσεται ο επαναστατικός πόλεμος και αφομοιώνει τις μεθόδους του κλασικού πολέμου – αλλά εδώ ξεφεύγουμε από το πλαίσιο αυτής της διάλεξης.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.